

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

SATA OMENAPUUTA

SATA OMENAPUUTA

– Hyvät käytännöt nuorten kotoutumiseen

Hanna Kiuru, Henna Kuusisto, Jenni Laulajainen & Julia Vuori (toim.)

Taiffosuunnitelma ja kannen kuvitus:

Emilia Reponen, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Hankkeen graafinen ilme:

Zeeland Family

Taitto ja paino:

Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy

ISBN 978-952-456-274-4 (painettu)

ISBN 978-952-456-275-1 (verkkajulkaisu)

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkajulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 40.

SATA OMENAPUUTA

– Hyvät käytännöt nuorten kotoutumiseen

Hanna Kiuru, Henna Kuusisto, Jenni Laulajainen & Julia Vuori (toim.)

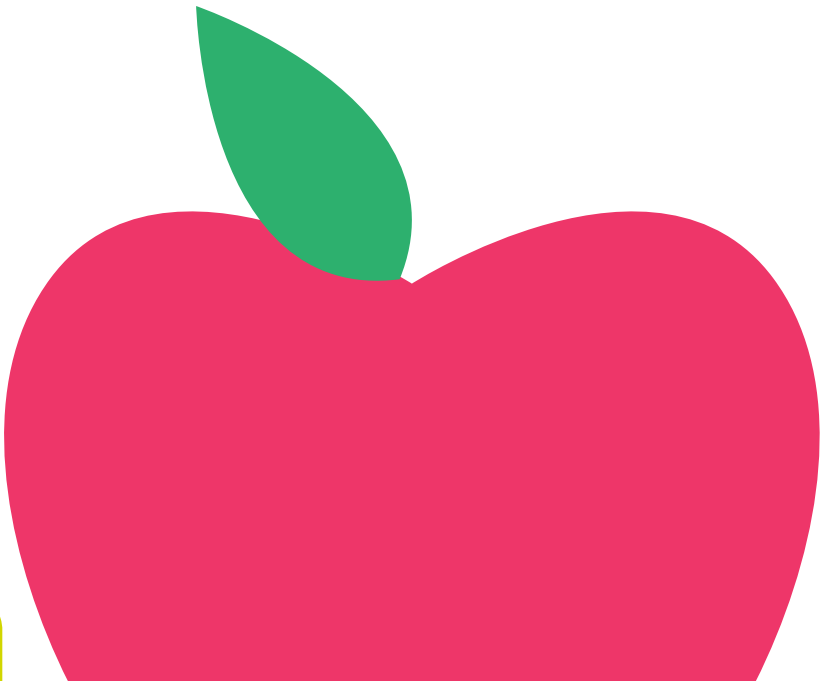
SISÄLLYS

1 LUKIJALLE	5
2 SATA OMENAPUUTA – MONINUORINEN SUOMI -HANKE	8
3 TYÖNTEKIJÖIDEN ASIANTUNTIJUUDEN VAHVISTAMINEN JA TUKEMINEN	11
3.1 Nuorten kohtaaminen	13
3.1.1 Nuoren kotoutuminen kuntaan – kotouttavan työn mahdollisuudet -koulutukset.....	14
3.1.2 Asiantuntijatyöskentely	17
3.2 Työprosessien kehittäminen	20
3.2.1 Työnohjaus	21
3.2.2 Työyhteisövalmennus	23
4 NUORTEN KOTOUTUMISEN TUKEMINEN	26
4.1 Aktiivisen kansalaisuuden tukeminen	28
4.1.1 Demokratiakasvatustyöpajat	29
4.1.2 Ensiastelehterit yhdistystoimintaan	38
4.2 Osallisuuden vahvistaminen	42
4.2.1 Omenapuiden satoa – poimi vinkit nuorten moni- kulttuurisen vapaa-ajan toiminnan käynnistämiseen.....	43
4.2.2 Osallistavat teatteriesitykset	47
4.2.3 Työkirjamenetelmä elämänhallinnan, arjen taitojen ja mielekkäiden valintojen oppimiseksi	57
4.2.4 Digitaalinen tarinankerronta	60
4.2.5 Vertaiskasvattajat kotouttajina.....	64
5 KIRJALLISUUTTA	68

1

LUKIJALLE

1

LUKIJALLE

Sinulla on nyt käsissäsi opas, joka on suunnattu eri alojen työntekijöille antamaan ideoita ja näkökulmia maahanmuuttajien parissa tehtävään työhön. Tähän työhön tarvitaan tukea, sillä moninaisuus on tullut jäädäkseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Eri toimijoiden välille tulee kehittää uusia yhteistyömuotoja. Jo Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategiassa esitettiin, että maahanmuuttajayhteisöjen ja kantaväestön välistä myönteistä kanssakäymistä on Suomessa edistettävä ennakkoluulojen vähentämiseksi. Maahanmuuttajien ja kantaväestön kanssakäyminen muuttaa yhteiskuntaa avoimemmaksi erilaisuudelle. Muutos lähtee lapsista ja nuorista. (Valtioneuvosto 2013, 12.) Tämä opas avaa yhden oven maahanmuuttajanuorten kanssa tehtävään työhön ja jäsentää Sata omenapuuta – moninuorinen Suomi -hanketyössä toteutettuja toimintoja.

Ensin on tarpeen määritellä oppaassa käytetyt keskeisimmät käsitteet, jotta lukijana tavoitat oppaan teemat ja niiden alle kuvatut toiminnot. Tässä oppaassa *maahanmuuttajajanoorella* tarkoitetaan nuorta, joka on muuttanut Suomeen toisesta maasta ja opetellut suomen kieltä sekä kulttuuria. *Maahanmuuttajataustainen nuori* ilmaisee käsitteenä nuorta, jonka vanhemmat ovat muuttaneet Suomeen toisesta maasta, mutta joka on itse syntynyt Suomessa. (Turjanmaa 2017.) *Maahanmuuttotyö* termillä kuvaa puolestaan maahanmuuttoon liittyvää eri alojen työtä, johon sisältyy maahanmuuttajien, turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten kanssa tehtävää vastaanottavaa ja kotoutumista edistävää työtä julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla. Maahanmuuttotyö on yleisnimitys, joka on merkitykseltään kotouttavaa työtä laajempi, ja sillä voidaan viitata eri alojen ammatilliseen työhön. (Lundqvist 2017.) Oppaassa käytetään myös käsitettä *hyvä käytäntö*, ja sillä tarkoitetaan tämän hankkeen käytännön työssä pilotoitua toimintatapaa, jota voidaan oppaan ohjeiden mukaisesti toistaa uudelleen tai siirtää soveltaen toiseen toimintaympäristöön.

Opas on jaettu kahteen osaan siten, että ensimmäinen osa keskittyy työntekijöiden asiantuntijuuden vahvistamiseen ja tukemiseen liittyviin toimintoihin nuorten kohtaamisen ja työprosessien kehittämisen näkökulmasta. Toisessa osassa perehdytään nuorten kotoutumisen tukemiseen erityisesti aktiivisen kansalaisuuden ja osallisuuden vahvistamisen kautta. Tämä kokonaisuus jäsentää jo tehtyä työtä ja herättää pohtimaan erilaisten toimintamuotojen merkitystä maahanmuuttotyössä ja nuorten kotoutumisen tukemisessa. Asiantuntijoiden osaamisen vahvistamisella on vaikutusta nuorten kotoutumisen edistämiseen ja työssä kohdattavien moninaisten tilanteiden ymmärtämiseen.

Ota opas käteen, valitse hyvä asento ja aloita lukeminen
– tervetuloa opastetulle monikulttuuriselle matkalle!

Hanna Sirén

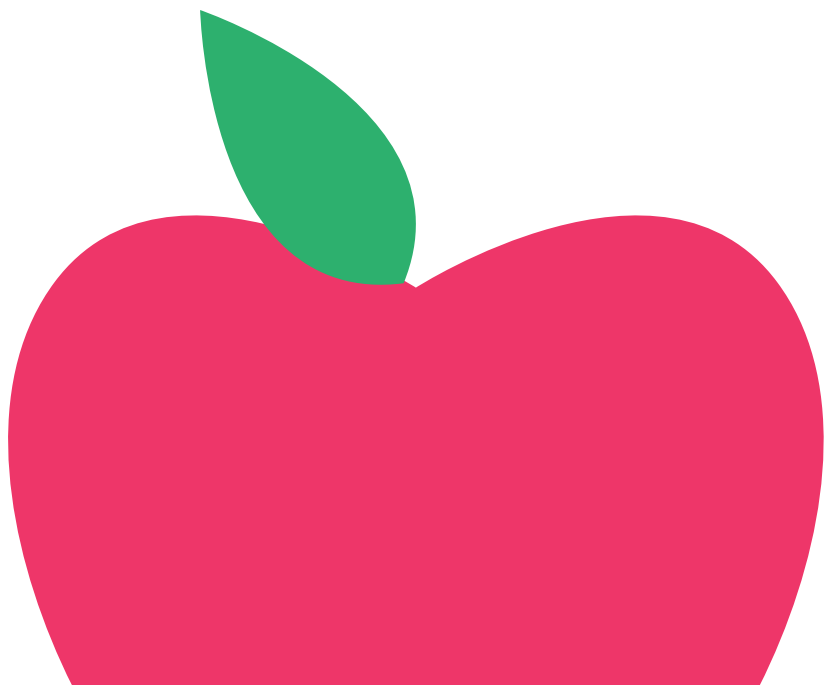
Projektipäällikkö, Sata omenapuuta – moninuorinen Suomi -hanke

2

**SATA
OMENAPUUTA
– MONINUORINEN
SUOMI -HANKE**

2 SATA OMENAPUUTA – MONINUORINEN SUOMI -HANKE

Sata omenapuuta – moninuorinen Suomi -hanke pohjautuu useisiin aikaisempiin maahanmuuttajaprojekteihin, joita Varsinais-Suomen alueella on toteutettu. Aiempien projektien pohjalta ryhdyttiin yhdessä kehittämään alueelle muuttaneiden nuorten kotoutumiseen liittyviä toimia. Tarve näille toimille nousi erityisen ajankohtaiseksi, sillä pakolaisten määrä oli kasvanut. Vuonna 2015 ilman huoltajaa tulleita alaikäisiä saapui Suomeen poikkeuksellisen suuri määrä, noin 3 000 nuorta. Vuotta aiemmin vastaava luku oli noin 200. (Maahanmuuttovirasto 2016.) Näiden nuorten kotoutumisen tukemiseksi Varsinais-Suomeenkin avattiin uusia alaikäisten vastaanottoyksiköitä, ja tarve pakolaisten kanssa työskentelevien työntekijöiden osaamisen kehittämiseksi kasvoi yhtäkkiä merkittävästi.

Sata omenapuuta -hanke (1.1.2016–31.3.2018) saa tukea Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta (AMIF), ja sitä koordinoi Turun ammattikorkeakoulu. Hankkeen tavoitteena on 1) edistää kolmansien maiden nuorten kuntiin kotoutumista ja osallisuutta sekä tukea kahdensuuntaista integraatiota liikunnan, kulttuurin ja yhteiskuntavaikuttamisen keinoin, 2) kehittää koulutuksen ja asiantuntijatyöskentelyn avulla kuntien ja järjestöjen ammattilaisten kulttuurisensitiivistä osaamista ja 3) kerätä tutkimuksen avulla tietoa kotouttamisvaiheessa olevien nuorten kahdensuuntaisesta vuorovaikutuksesta kantaväestön kanssa ja dokumentoida hankkeessa tehtävää kehittämistyötä.

Sata omenapuuta -hankkeen kohderyhmänä ovat kolmansien maiden pakolaistautaiset 12–25-vuotiaat nuoret, jotka ovat kuntien kotouttamistoimien piirissä. Erityisesti huomioidaan haavoittuvassa asemassa olevat ilman huoltajaa alaikäisinä tulleet, naiset ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret.

Hankkeen keskeisimmät tulokset ja tuotokset ovat seuraavat:

- **Toiminnalliset ryhmät maahanmuuttajanuorten ja kantaväestön nuorten välillä:** Turussa, Raisiossa ja Uudessakaupungissa järjestettiin toiminnallisia ryhmiä pakolaistaustaisten 12–25-vuotiaiden nuorten kotoutumisen tukemiseksi yhdessä kuntien ja järjestöjen työntekijöiden kanssa. Liikunnan, taiteen ja kielenoppimisen keinoin edistettiin maahanmuuttajanuorten hyvinvointia ja osallisuutta, identiteettiä kehittämistä suomalaisessa yhteiskunnassa sekä kahdensuuntaista integraatiota kantaväestön nuorten kanssa.

- **Kasva Suomessa -tapahtuma:** Maahanmuuttajanuorten ja kantaväestön nuorten kanssa järjestettiin Kasva Suomessa -tapahtuma Turussa toukokuussa 2017. Tapahtuma kannusti nuoria kohtaamaan toisiaan ja tekemään yhteistyötä erilaisten taide- ja liikunta-aktiiviteettien parissa. Tapahtuman järjestämiseen aktiivisesti osallistuneet maahanmuuttajanuoret oppivat samalla suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttamista ja tutustuivat eri viranomaisten lupakäytäntöihin.
- **Sata omenapuuta – Hyvät käytännöt nuorten kotoutumiseen -menetelmäopas:** Hankkeen eri toiminnoista koottiin tämä käsissäsi oleva menetelmäopas ja sitä levitetään valtakunnallisesti aiheesta kiinnostuneiden opiskelijoiden sekä työntekijöiden käyttöön.
- **Koulutusta työntekijöille:** Eri kunnissa toteutettiin koulutuspäiviä erityisesti pakolaistaustaisten nuorten kanssa työskenteleville eri alojen ammattilaisille, opiskelijoille ja muille aiheesta kiinnostuneille. Hankkeen tulokset ja tuotokset esitellään loppuseminaarissa lokakuussa 2017. Lisäksi hankkeessa järjestettiin työyhteisövalmennusta ja työnohjausta ilman huoltajaa alaikäisenä Suomeen tulleiden kanssa työskenteleville. Alalla työskentelevistä ammattilaisista koottiin hankkeeseen myös asiantuntijaryhmä, joka teki näkyväksi pakolaistaustaisten nuorten koulutuspolkuun ja kotoutumiseen liittyviä haasteita ja onnistumisia.
- **Tutkimustyö:** Hankkeessa tutkitaan maahanmuuttajanuorten ja kantaväestön nuorten välisiä kaverisuhteita ja kahdensuuntaista vuorovaikutusta. Tutkimuksessa hyödynnetään myös asiantuntijoiden näkemyksiä kohderyhmän nuorten tuen tarpeista ja kotoutumisen nykytilasta. Tutkimustulokset julkaistaan loppuvuodesta 2017.

Hankkeessa ovat mukana seuraavat organisaatiot: Turun ammattikorkeakoulu Oy (koordinaattori), Suomen Humanistinen Ammattikorkeakoulu Oy, Siirtolaisuusinstituutti, Turun yliopiston Brahea-keskus, Turun kaupunki, Uusikaupunki, Globaalinuoret ry ja Uudenkaupungin Urheilijat – Korihait ry.

3

**TYÖNTEKIJÖIDEN
ASiantuntijuuden
vahvistaminen
ja tukeminen**

3 TYÖNTEKIJÖIDEN ASiantuntijuuden VAHVISTAMINEN JA TUKEMINEN

Ammatilliseen maahanmuutto- ja kotouttavaan työhön on tullut runsaasti uusia toimijoita vuoden 2015 jälkeen, kun turvapaikanhakijoiden määrä kasvoi poikkeuksellisen nopeasti. Tarve työntekijöiden osaamisen, työprosessien ja kulttuurienvälisen osaamisen kehittämislle on ollut suuri.

Työntekijöiden asiantuntijuutta on tärkeää vahvistaa ja tukea, sillä heidän ammattaitonsa on avainasemassa maahanmuuttajanuorten kohtaamisessa. Kun työntekijä kokee varmuutta työtöteestaan, osaa perustella ammatillista toimintaansa ja kohdata nuoren, hänen on mahdollista tukea nuoren kotoutumista. Asiantuntijuuden kautta mahdollistetaan nuorelle myös asiakaslähtöisiä ja yksilöllisiä palveluja. Asiakaslähtöisyydessä on merkityksellistä nostaa työskentelyn keskiöön nuoren omat kokemukset ja huomioida niitä haasteita, joita nuoren näkökulmasta kotoutumiseen liittyy.

Nuoren kohtaaminen, koulutukset, toimijoiden yhteistyö monialaisissa ja moniammatillisissa prosesseissa sekä työprosessien kehittäminen työnohjauksen ja työyhteisövalmennuksen avulla ovat keinoja kehittää työntekijöiden osaamista ja vahvistaa heidän asiantuntijuuttaan. Edellä mainitut osa-alueet on huomioitu Sata omena-puuta -hankkeen toiminnoissa.

Luvun keskeiset käsitteet:

asiantuntija, kahdensuuntainen integraatio, kotouttava työ, kotoutuminen (integraatio), kulttuurienvälinen osaaminen, osaamisen kehittäminen, työnohjaus ja työyhteisövalmennus

Asiantuntija: Henkilö, jolla on muita ihmisiä laajemmat ja perusteellisemmat tiedot joltakin tietyltä alalta. Asiantuntijana toimiminen edellyttää vähintään korkea-asteen opintoja vastaavaa ammattitaitotasoa. (Tilastokeskus 2012.)

Kahdensuuntainen integraatio: Voidaan ymmärtää prosessiksi, jossa maahanmuuttaja haluaa kotoutuessaan säilyttää ja ylläpitää omaa kulttuuriaan, samalla kun omaksuu uuden yhteiskunnan arvoja ja toimintatapoja osallistuen ja luoden kontakteja ympäröivään yhteiskuntaan (Liebkind, Mannila, Jasinskaja-Lahti, Jaakkola, Kyntäjä & Reuter 2004, 49–51).

Kotouttava työ: Periaatteena on edistää kaikkien maahanmuuttajien kotoutumista ja niihin liittyviä toimenpiteitä sekä palveluita. Tavoitteena on vahvistaa toimivaa vuorovaikutusta kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014a.)

Kotoutuminen (integraatio): Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan jatkuva vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on, että maahanmuuttaja tuntee olevansa yhteiskunnan aktiivinen ja täysivaltainen jäsen (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014b).

Kulttuurienvälinen osaaminen: Kyky tai valmius toimia kulttuurien välisissä vuorovaikutustilanteissa (ks. Hammar-Suutari 2009).

Osaamisen kehittäminen: Tavoitteena on työyhteisön kokonaisvaltainen kehitys, joka on osa organisaation strategisen toiminnan suunnittelua. Omassa työssä osaamisen kehittäminen voi olla esimerkiksi oman osaamisen päivittämistä, laajentamista tai syventämistä. (Suomen Ekonomit 2017.)

Työnohjaus: Työnohjaajan avulla tapahtuvaa työhön, työyhteisöön ja omaan rooliin työntekijänä liittyvien kysymysten, kokemusten ja tunteiden tulkitsemista sekä jäsentämistä yhdessä työyhteisön kanssa. Työnohjauksessa tutkitaan ja arvioidaan omaa työtä sekä pyritään kehittämään sitä. (Suomen työnohjaajat ry 2017.)

Työyhteisövalmennus: Valmennuksella pyritään työntekijöiden aktiiviseen toimijuuteen työyhteisössä, minkä kautta he voivat kehittää omaa sekä työyhteisönsä toimintaa ja työtapoja. Lisäksi tavoitteena on kehittää työntekijöiden ongelmanratkaisu-, vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja. (Pakkala 2011, 36–39.)

3.1 NUORTEN KOHTAAMINEN

Maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelevien työntekijöiden toiminta- ja työympäristö on jatkuvassa muutoksessa. Tämän vuoksi heidän asiantuntijuuttaan on tärkeää päivittää koulutuksilla ja mahdollistaa heille myös osaamisen jakaminen. Tässä osiossa kuvaamme koulutuksia ja asiantuntijatyöskentelyä, joita hankkeen aikana on järjestetty.

Nuorten kotoutuminen kuntaan – kotouttavan työn mahdollisuudet -koulutuksien tavoitteena on ollut kehittää eri toimijoiden kulttuurienvälisen viestinnän taitoja ja syventää toimijoiden osaamista kahdensuuntaisessa integraatioprosessissa. Koulutuksissa on tuotettu uutta tietoa nuorille suunnatuista palveluista ja työmenetelmistä sekä koulutettu työntekijöitä toimimaan yhteistoiminnallisesti nuorten kanssa hyödyntäen toiminnallisia työpajoja. Kahdensuuntaisen integraation periaatteiden mukaisesti koulutusten suunnitteluun ja toteutukseen on otettu mukaan kohde-ryhmän nuoria ja heitä edustavia järjestöjä. On tärkeää tuoda esiin nuorten omia kokemuksia kotouttamiskäytäntöjä mietittäessä. Nuorten antama palaute mahdollistaa käytäntöjen toimivuuden ja kehittämistarpeiden tarkastelun. Ilman huoltajaa Suomeen tulleet pakolaisnuoret ja maahanmuuttajataustaiset nuoret on huomioitu niin ikään koulutuksissa erityisinä ryhminä.

Asiantuntijatyöskentelyyn ja sen puitteissa toteutettaviin säännöllisiin tapaamisiin on puolestaan kutsuttu nuorten maahanmuuttotyön parissa työskenteleviä viranomaisia ja ammattilaisia, nuorten monikulttuuristen yhdistysten edustajia sekä tutkijoita. Työskentelyn keskiössä on ollut nuorten kotoutuminen ja sen edistäminen sekä maahanmuuttotyöhön liittyvien hyvien käytäntöjen ja ajankohtaisen tiedon jakaminen. Asiantuntijatyöskentelyn tavoitteena on ollut moniammatillisen työryhmän kesken kartoittaa kuntien kotouttamispalvelujen sekä nuorten koulutuspolkujen haasteellisia vaiheita. Niihin on pyritty löytämään toimivia ratkaisuja ja kehittämisehdotuksia. Työskentelyn tavoitteena on ollut myös synnyttää alueellista monialaista ja moniammatillista yhteistyötä.

3.1.1 NUOREN KOTOUTUMINEN KUNTAAN – KOTOUTTAVAN TYÖN MAHDOLLISUUDET -KOULUTUKSET

Koulutuksien avulla kehitetään nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten kulttuurienvälistä osaamista ja vahvistetaan heidän osaamistaan kohdata nuoria. Dialoginen koulutustapa mahdollistaa myös uuden tiedon tuottamisen osana koulutusprosessia. Sata omenapuuta -hankkeessa on järjestetty kolme kaksipäiväistä koulutusta. Koulutukset on toteutettu Uudessakaupungissa, Turussa ja Raisiossa vuosien 2016 ja 2017 aikana. Kuvaamme seuraavaksi tarkemmin Uudenkaupungin koulutustilaisuuksien sisällöt. Turussa ja Raisiossa koulutusten sisältöjä on muokattu osallistujien tarpeet huomioiden.

TOTEUTTAJAT:

Turun yliopiston Brahea-keskus ja Globaalinuoret ry

OSALLISTUJAT:

Työelämän ammattilaiset

TÄSTÄ ON KYSE:

Koulutuksien tavoitteena on ollut antaa eri toimijoille perustietoa maahanmuuttoon ja nuoren kotoutumiseen liittyvistä kysymyksistä. Koulutuksien suunnittelussa ja toteutuksessa on ollut mukana kohderyhmän nuorten edustajia.

SISÄLTÖ:

Uudenkaupungin koulutus järjestettiin kaksipäiväisenä. Molempien päivien tavoitteet olivat samat, mutta käsitellyt teemat olivat erilaisia. Koulutuksessa tuotettiin uutta tietoa nuorille suunnatuista palveluista ja työmenetelmistä sekä koulutettiin työntekijöitä toimimaan nuorten kanssa yhteistoiminnallisesti hyödyntäen toiminnallisia työtapoja. Ensimmäisessä koulutuspäivässä teemoina olivat maahanmuutto ja turvapaikanhakijatilanne Suomessa, maahanmuuttajanuoret huomioiden niin yksin maahan tulevat kuin perheiden kanssa muuttavat, maahanmuuttajataustaiset nuoret sekä nuorten oma toiminta ja sen tukeminen ammatillisessa työskentelyssä. Toisessa koulutuspäivässä teemoina olivat puolestaan kulttuuritieteiset työkäytännöt työskentelyn perustana, tulkin käyttö sekä syrjinnän ja rasismien ehkäisy.

RAHA:

KESTO:

Kesto noin muutama tunti/kerta

**MONTAKO
AMMATTILAISTA
TARVITAAN:**

Vähintään yksi kouluttaja ja yksi kohderyhmän edustaja/kerta

**TOIMINTO
HYVÄKSI
KÄYTÄNNÖKSI:**

Suositteluvia teemoja koulutuksissa käsiteltäviksi ovat nuorten kotoutumiseen liittyvät haasteet ja miten niitä voidaan käytännössä huomioida kotoutumisprosessissa. Dialogisen vuorovaikutuksen avulla voidaan innostaa koulutukseen osallistujia keskustelemaan kouluttajien ja toistensa kanssa, mikä mahdollistaa ajatusten ja tiedon vaihdon nuorten kotoutumiseen liittyvissä kysymyksissä.

Sopivia kohderyhmiä koulutuksille ovat: Vastaanottovaiheen ja kotouttamisvaiheen asiantuntijat ja viranomaiset, kuntien työntekijät kiintiöpakolaisten vastaanottoon liittyen sekä maahanmuuttajanuoret ja maahanmuuttajataustaiset nuoret.

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Jaa post-it -lappuja kaikille osallistujille kysymysten ylös kirjaamista varten tukemaan dialogista vuorovaikutusta.
- Huomioi koulutuksen sisällössä nuorten äänen esiintuominen. Hyödynnä nuorten näkökulmaa ja kokemuksia kotoutumiseen liittyvissä kysymyksissä.
- Suunnittele ja toteuta koulutusta yhdessä maahanmuuttajataustaisen osajan kanssa.

3.1.2 ASiantuntijatyöskentely

Asiantuntijatyöskentelyssä yhdistyvät nuorten maahanmuuttotyön parissa toimivien viranomaisten, ammattilaisten ja muiden työskentelyyn kutsuttujen tahojen näkemykset. Moniammatillisessa työskentelyssä voi syntyä ratkaisuja ja kehittämishdotouksia nuorten kotoutumisen tueksi.

TOTEUTTAJAT:

Turun yliopiston Brahea-keskus ja
Turun ammattikorkeakoulu Oy

OSALLISTUJAT:

Asiantuntijatyöskentelyyn on kutsuttu edustajia Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta, Turun ulkomaalaistoimistosta, EHJÄ ry:stä, Turun ensi- ja turvakoti ry:n perheryhmäkodista, Turun vastaanottokeskuksen ryhmäkodista, Maahanmuuttoviraston Turun yksiköstä, Työ- ja elinkeinoministeriöstä, SPR:stä, Pakolaisneuvonnasta, Globaalinuoret ry:stä, Edustajista, ETU ry:stä ja Uudenkaupungin sekä Turun sivistystoimesta. Lisäksi ryhmässä on vierailnut lapsiasiavaltuutettu. Kuhunkin kokoontumiseen on osallistunut noin 8-10 asiantuntijaa.

TÄSTÄ ON KYSE:

Työskentelyn tavoitteena on ollut löytää toimivia ratkaisuja ja kehittämishdotouksia kuntien kotouttamispalveluiden ja maahanmuuttajanuorten koulutuspolkujen haasteisiin sekä hyödyntää ja edistää moniammatillista yhteistyötä.

SISÄLTÖ:

Asiantuntijatyöskentely on toteutunut vuosien 2016 ja 2017 aikana. Työskentely on koostunut hyvien käytäntöjen ja haasteiden kartoittamisesta nuorten kotoutumisen edistämiseksi. Keskusteluissa esiin nousseet teemat edellä mainittuihin liittyen ovat olleet: arjen hallinta ja kotoutuminen, vapaa-aika, koulutus ja työ, kontakti viranomaisiin, asuminen, turvapaikkaprosessiin liittyvät kysymykset, lapsen etu, kotouttava työ, ohjaaminen nuorten asumisyksiköissä, mielenterveys sekä tutkimuskäytännöt.

RAHA:

KESTO:

Kokoontumisia muutama kerta/vuosi, jotka ovat kestoltaan noin pari tuntia

**MONTAKO
AMMATTILAISTA
TARVITAAN:**

Henkilö, joka toimii fasilitaattorina, koollekutsujana ja toiminnasta vastaavana suunnittelijana

TOIMINTO HYVÄKSI KÄYTÄNNÖKSI:

Asiantuntijatyöskentelyssä on mahdollista käsitellä moniammatillisessa ryhmässä nuorten kotoutumista, siihen liittyviä haasteita ja jo hyväksi todettuja käytäntöjä. Asiantuntijoina voivat toimia tällöin kyseisen alan tutkijat, kehittämistehtävissä olevat toimijat ja maahanmuuttajanuoria edustavat järjestötoimijat. Työskentelyssä voidaan käsitellä sovittuja tai ajankohtaisia teemoja, kuten nuorten koulutuspolkujen ja kuntien kotouttamispalveluiden haasteita.

Työskentelyyn osallistuvat asiantuntijat voivat pohtia oman ammatillisen viitekehityksensä kautta vastauksia esimerkiksi kysymyksiin: Mitä hyviä käytäntöjä on viimeisten vuosien aikana kehitetty edustamani organisaation toiminnassa? Mitkä ovat nuorten kotoutumisen haasteet tällä hetkellä? Tämän jälkeen asiantuntijat voivat jakaa ajatuksiaan tapaamiskerroilla keskustellen ja luoda ratkaisuehdotuksia koettuihin haasteisiin.

Työskentelyn onnistumiseksi asiantuntijoiden tulee olla sitoutuneita yhteiseen kehittämistyöhön. Lisäksi tarvitaan työnantajien suostumus työajan käyttämisestä asiantuntijatyöskentelyyn.

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Hyödynnä post-it -lappuja työskentelyn alkaessa osallistujien ajatusten kirjaamisen ja jakamisen tueksi.
- Hyödynnä ryhmän muodostuksessa monialaisuutta ja moniammatillisuutta.
- Osallistujien aikataulujen yhteensovittamiseen kannattaa panostaa työskentelyyn sitoutumisen edistämiseksi.
- Varmista, että myös kohderyhmää edustavia henkilöitä osallistuu työskentelyyn.

3.2 TYÖPROSESSIEN KEHITTÄMINEN

Maahanmuutto- ja vastaanottotyössä työntekijä kohtaa runsaasti vaativia tilanteita. Erityisesti turvapaikkaa hakevien nuorten oikeuksien ja edun arvioiminen on haastavaa tilanteessa, jossa heidän ikäänsä, oikeuttaan saada oleskelulupa ja perheensä Suomeen arvioidaan ja tutkitaan. Opettajat ja ohjaajat työskentelevät nuorten kanssa heidän arjessaan, samalla kun nuoriin kohdistuu kovia paineita turvapaikkaprosessissa. Työnohjaus ja työyhteisövalmennus mahdollistavat yhteistoiminnallisen refleктоivan keskustelun, jossa työntekijöiden on mahdollista käydä dialogia vertaisensa kanssa työhön liittyvistä vaativista tilanteista. Työnohjausten ja työyhteisövalmennusten tarkoitus on tukea nuorten turvapaikanhakijoiden ja pakolaisnuorten kanssa työtä tekeviä ammattilaisia.

3.2.1 TYÖNOHJAUS

Työnohjauksen avulla voidaan tukea maahanmuuttajanuorten kanssa työskenteleviä ammattilaisia. Työnohjauksessa jokainen ammattilainen keskittyy reflektoimaan ja kehittämään omaa toimintaansa ammattilaisena.

TOTEUTTAJAT:

Turun yliopiston Brahea-keskus

OSALLISTUJAT:

Turun kaupungin valmistavan opetuksen (Valmo) opettajat ja Turun kristillisen opiston opettajat

TÄSTÄ ON KYSE:

Työnohjauksen tavoitteena on ollut tukea opettajien ammatillista kasvua ja työssä jaksamista haastavan kohderyhmän kanssa reflektoivan keskustelun avulla.

SISÄLTÖ:

Työnohjauksia on toteutettu Turussa kolmelle eri opettajaryhmälle vuosien 2016 ja 2017 aikana. Kullakin ryhmällä on ollut työnohjaus noin kerran kuukaudessa ja prosessi on kestänyt puolisen vuotta. Työnohjukset ovat rakentuneet seuraavien kysymysten ympärille: Miten rajaan työtäni? Miten suojaan itseäni? Miten selviän vaikean kohderyhmän kanssa? Miten löydän tavan tehdä työtä haasteellisen ryhmän kanssa?

RAHA:

KESTO:

90 min/kerta

MONTAKO AMMATTILAISTA TARVITAAN:

Yksi työnohjaajan pätevyyden omaava vetäjä/kerta

**TOIMINTO
HYVÄKSI
KÄYTÄNNÖKSI:**

Työnohjaus mahdollistaa yhteistoiminnallisen reflektoidun keskustelun, jossa työntekijät voivat purkaa ja käydä läpi työhön liittyviä vaativia tilanteita. Työskentelyn onnistumiseksi työyhteisön tulee olla sitoutunut ohjausprosessiin ja työskennellä tavoitteellisesti yhteisesti asetetun päämäärän edistämiseksi.

Työnohjauksen hyödyntäminen opetustyön ja maahanmuuttotyön yhdistävässä kontekstissa on uusi menetelmä. Työnohjausta on tarkoituksenmukaista käyttää kehittämistyökaluna näissä konteksteissa, koska sen avulla voidaan lisätä työn ammattimaista otetta, tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta.

Sopivia kohderyhmiä työnohjaukselle ovat muun muassa: maahanmuuttotyötä tekevät eri alojen ammattilaiset, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset, turvallisuusalan työntekijät, opettajat, ohjaajat, yksin tulleiden edustajat, projektityöntekijät ja -koordinaattorit sekä vapaaehtois-työntekijät.

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Yksin työskennellessä ei välttämättä voi jakaa kenenkään kanssa luottamuksellisia ja salassa pidettäviä tietoja, joita oppilaat ja asiakkaat kertovat. Kyseisiä tietoja voi myös kertyä työn lomassa. Työnohjauksessa voi käsitellä näiden tietojen aiheuttamaa tieto- ja tunnekuormaa hallitusti ja luottamuksellisesti.
- Omaa osaamista voi kehittää ja työn haasteita käsitellä ohjatusti vertaisten kanssa.
- Maahanmuuttotyön erityistä luonnetta on mahdollista tutkia yhdessä työnohjaajan ja muiden ammattilaisten kanssa.

3.2.2 TYÖYHTEISÖVALMENNUS

Työyhteisövalmennuksessa keskitytään yhteishengen vahvistamiseen, yhtenäisten toimintatapojen löytämiseen ja edistämiseen.

TOTEUTTAJAT:

Turun yliopiston Brahea-keskus

OSALLISTUJAT:

Orikedon ryhmäkodin työntekijät

TÄSTÄ ON KYSE:

Ryhmäkodeissa eletään jatkuvien muutospaineiden alla muun muassa resurssisupistuksien ja henkilöstövähennysten vuoksi. Tällöin yhteishengen ylläpitäminen on erityisen tärkeää. Työyhteisövalmennuksen tavoitteena on ollut kehittää ryhmäkodin työprosesseja yhtenäisemmiksi.

SISÄLTÖ:

Työyhteisövalmennusta on toteutettu Turussa ryhmäkodin työntekijöille vuosien 2016 ja 2017 aikana. Valmennusta on ollut noin kolmen viikon välein ja prosessi on kestänyt puolisen vuotta. Työyhteisövalmennus on rakentunut seuraavien kysymysten ympärille: Miten voidaan valmistautua oleskeluluvan saamiseen? Miten päästään onnistuneeseen kotoutumiseen? Miten pitää yhteinen linja suhteessa nuoriin? Miten tehdä tiimityötä ja ylläpitää me-henkeä haasteellisessa työssä?

RAHA:

KESTO:

90 min/kerta

MONTAKO AMMATTILAISTA TARVITAAN:

Yksi prosessikonsultin pätevyuden omaava vetäjä/kerta

**TOIMINTO
HYVÄKSI
KÄYTÄNNÖKSI:**

Työyhteisövalmennus mahdollistaa yhteistoiminnallisen refleктоivan keskustelun, jossa työntekijät voivat purkaa ja käydä läpi työhön liittyviä vaativia tilanteita. Työskentelyn onnistumiseksi työyhteisön tulee olla sitoutunut valmennusprosessiin ja työskennellä tavoitteellisesti yhteisesti asetetun päämäärän edistämiseksi.

Työyhteisövalmennuksessa näkökulma on yksilölähtöisyyden sijaan vahvemmin työyhteisössä, jolloin johdolla tulee olla näkemys siitä, miten työtä ja työprosesseja halutaan kehittää.

Sopivia kohderyhmiä työyhteisövalmennukselle ovat muun muassa: maahanmuuttotyötä tekevät eri alojen ammattilaiset, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset, turvallisuusalan työntekijät, opettajat, ohjaajat, projekti-työntekijät ja -koordinaattorit.

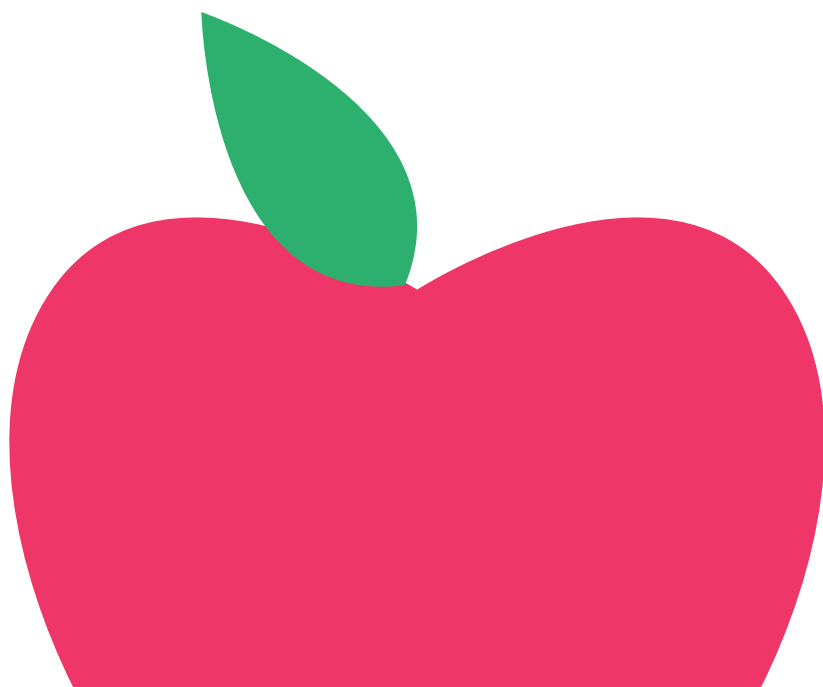

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Työyhteisön on mahdollista kehittää toimintatapojaan, työprosessejaan ja lisätä yhteishenkeä valmennuksen avulla. Omaa osaamista voi kehittää ja työn haasteita käsitellä ohjatuksi vertaisten kanssa.
- Valmennuksella lisätään työyhteisön tuloksellisuutta, kaikkien tietoa siitä, mitkä ovat yhteisesti sovitut menettelytavat sekä mihin tavoitteisiin tähdätään yhdessä.

4 NUORTEN KOTOUTUMISEN TUKEMINEN

4 NUORTEN KOTOUTUMISEN TUKEMINEN

Osallisuuden ja aktiivisuuden vahvistaminen ovat suuressa roolissa kotoutumisprosessissa. Nuoren osallisuutta voidaan tukea kannustamalla häntä toimimaan aktiivisesti omassa sosiaalisessa ympäristössään. Aktiivisuus vapaa-ajalla tukee nuorten kotoutumista. On tärkeää, että nuoret pääsevät osalliseksi itselleen mielekkäisiin toimintoihin ja tapaavat muita nuoria, joilla on samoja kiinnostuksen kohteita. Tämä edistää samalla nuoren integroitumista myös laajemmin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kotouttavassa työssä on tärkeää pyrkiä mahdollistamaan nuorelle laaja ja osallisuutta tukeva lähiympäristö, joka luo yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteiskuntaan. Nuoren kokemusta yhteisöllisyydestä ja aktiivisesta toimijuudesta voidaan tukea esimerkiksi toiminnallisen ryhmätyöskentelyn ja yksilöllisen ohjauksen avulla.

Luvun keskeiset käsitteet:

aktiivinen kansalaisuus, osallisuus ja yhdistystoiminta

Aktiivinen kansalaisuus: Yksilön vaikuttamista ja toimimista yhteisen hyvän puolesta sekä vastuun ottamista yhteisistä asioista. Aktiivinen kansalainen osallistuu yhteisten asioiden hoitamiseen ja yhteiskunnan toimintaan. (Laitinen & Nurmi 2003, 125.)

Osallisuus: Osallisuus on tasavertaista osallistumista ja vaikuttamista itseään koskeviin asioihin sekä yhteiskunnan kehitykseen. Osallisuus ymmärretään tunteena, kun saa kuulua ja olla mukana jossakin yhteisössä esimerkiksi opiskelun, työn, harrastuksen tai järjestötoiminnan kautta. (Terveuden ja hyvinvoinnin laitos 2017.)

Yhdistystoiminta: Yhdistys voi toimia rekisteröimättömänä tai rekisteröitynä. Rekisteröidyn yhdistyksen voi perustaa vähintään kolme yli 15-vuotiasta henkilöä tai oikeuskelpoinen yhteisö. Rekisteröidyt yhdistykset voivat esimerkiksi omistaa, tehdä sopimuksia ja hakea rahoitusta muun muassa kunnalta. (Suomi.fi-toimitus 2017.)

4.1 AKTIIVISEN KANSALAIKUUDEN TUKEMINEN

Aktiivisen kansalaisuuden tukeminen perustuu ajatukselle, että nuoren oma toimijuus on merkittävässä osassa kotoutumisprosessissa. Maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten rooli on kuitenkin tärkeä, kun nuorta saatetaan osalliseksi erilaisiin yhteisöihin ja yhteiskuntaan sekä lisätään nuoren tietoisuutta itsestään näiden jäsenenä. Esittelemämme toiminnalliset työpajat antavat nuorelle mahdollisuuden kokea itsensä aktiiviseksi toimijaksi yhteiskunnassa ja mahdollistavat nuorelle myös hyviä kokemuksia kantasuomalaisten kanssa työskentelystä.

Tasa-arvoisen kohtaamisen toteutumisen kannalta on tärkeää, että nuorta tuetaan suomen kielen oppimisessa. Kielelliset valmiudet edesauttavat nuorta ilmaisemaan mielipiteitään ja lisäävät mahdollisuuksia osallistua demokraattisen yhteiskunnan toimintoihin, kuten yhdistystoimintaan ja äänestämiseen. Yhdistystoiminta on esimerkki tavasta, jolla nuori voi käyttää omia vaikuttamismahdollisuuksiaan yhteiskunnassa. Yhdistystoimintaan osallistuminen saattaa jopa johtaa haluun perustaa oma yhdistys. Perustamisprosessi voi kuitenkin näyttäytyä byrokraattisena ja haastavana, minkä vuoksi nuoret saattavat tarvita ammattilaisia avukseen. Kuvaamme tässä osiossa ohjeet yhdistyksen perustamiseen, joita voidaan käyttää työskentelyn tukena erilaisissa yhteyksissä. Yhdistystoiminta mahdollistaa maahanmuuttajanuorten ja kantasuomalaisten toimimisen vuorovaikutuksessa keskenään, mikä edistää kahdensuuntaista integraatiota.

4.1.1 DEMOKRATIAKASVATUSTYÖPAJAT

Demokratiakasvatustyöpajojen avulla voidaan antaa maahanmuuttajanuorille kokemuksia aktiivisesta toimijuudesta, suomen kielen käytöstä ja tasa-arvoisesta kohtaamisesta kantasuomalaisien kanssa. Sata omenapuuta -hankkeessa on toteutettu kolmea erilaista demokratiakasvatustyöpajaa, jotka ovat ”Oma ääni”, ”Kohtaamisia” ja ”Meidän yhteiskunta”.

Oma ääni -työpaja

TOTEUTTAJAT:

Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian lehtorit ja opiskelijat

OSALLISTUJAT:

Valmo-luokat

TÄSTÄ ON KYSE:

Oma ääni -työpajan tavoitteena on ollut tukea nuoria tiedostamaan itsensä yksilönä osana yhteisöä. Työpajan kautta on haluttu vahvistaa nuorten kokemuksia aktiivisesta toimijuudesta ja tukea heidän suomen kielen oppimistaan, identiteetin kehitystä, integroitumista yhteiskuntaan sekä omien ja toisten mielipiteiden arvostamista. Työpajan esityksellisten elementtien avulla on pyritty lisäämään nuorten positiivista asennetta pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaamiseen sekä voittamiseen.

SISÄLTÖ:

Työpajan sisältö koostui draamallisesta tilanteesta, harjoitteista ja keskusteluista. Työpajan alussa osallistujat kerääntyivät yhteisen liikkeen avulla lintuparveen ja kertoivat nimensä. Tämän jälkeen he näkivät tarinan, jossa hyödynnettiin varjoteatteria ja näyttelijäntyötä.

Tarinassa varjolla muodostettu kissa uhkasi lintuyhteisöä, minkä vuoksi kaksi lintua nimiltään Ansa ja Oiva lähtivät uuteen kotiin. Heidän mukanaan ollut Risto-lintu ei tullut huomioduksi, koska hänellä ei ollut omaa ääntä. Draamallisen tilanteen jälkeen osallistujien kanssa keskusteltiin tilanteesta ja autettiin Ristoa saamaan oma ääni, joka auttoi häntä tulemaan nähdyksi.

Tarinan jälkeen osallistujat loivat itse omat linnut ääni-
neen. Tarinan kissa palasi paikalle ja osallistujat pääsivät
ideoimaan ryhmässä, miten tilanteessa tulisi toimia, ja
suorittivat siitä äänestyksen. Äänestystulosten perusteella
osoitettiin, mitä kissalle tulisi tehdä. Esityksessä kävi ilmi,
että kissa olikin pieni, vaikka sen kuvajainen varjokan-
kaalla oli ollut iso. Tämän jälkeen osallistujat kirjoittivat
paperikissaan peloistaan, joista he ovat päässeet yli. Peloi-
ta ja pelkojen voittamisesta keskusteltiin pienryhmissä.
Lopuksi osallistujat saivat koristella yhdessä sormiväreillä
”vapauden linnut” ja keskustella työpajan sisällöstä.

RAHA:

KESTO:

45–60 min/työpaja

**MONTAKO
AMMATTILAISTA
TARVITAAN:**

Työpajan sisällön suunnitteluun ja toteuttamiseen
tarvitaan 1-2 teatteri-ilmaisunohjaajaa/ toiminnallisten
menetelmien asiantuntijaa.

TOIMINTO HYVÄKSI KÄYTÄNNÖKSI:

Omaaänisyyttä, aktiivista toimijuutta ja identiteetin kehitystä voidaan tukea luovien tehtävien kautta, joissa osallistujat saavat itse olla vaikuttamassa lopputulokseen. Esityksellisten elementtien symboliikka voi auttaa pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaamisessa, ja sitä kautta vaikuttaa positiivisesti toisten mielipiteiden kunnioittamiseen ja integraation vahvistumiseen. Esityksen avulla osallistujat pystyvät usein eläytymään aiheeseen ja tunnistamaan omia tunteitaan. Esityksen avulla voi olla helpompi käsitellä vaikeita asioita ilman leimautumisen pelkoa. Aiheen esiin tuominen esityksen muodossa mahdollistaa sen ei-kielellisen käsittelyn ja tuo siihen uusia näkökulmia.

Mitä tarvitset:

- Soveltuva henkilöstöresurssi
- Materiaalit ja tilat työpajaan

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Kielimuurin ylittämistä helpottaa se, että ohjaajat näyttävät esimerkkiä toimimalla vuorovaikutteisesti ja asettuvat kuuntelemaan yhdessä osallistujia sekä kertomaan myös itsestään.
- Ohjaajien tehtävänä on edistää riittävän turvallisen ilmapiirin muodostumista ryhmässä. Kun ryhmässä on turvallista jakaa henkilökohtaisia asioita ja mielipiteitä, ryhmässä olemisen tunne vahvistuu ja päästään käsittelemään tavoiteltuja aiheita yhdessä.
- Vaikeita ja monimutkaisiakin asioita voi olla helpompi käsitellä ja jäsentää ryhmän tuen avulla.
- Työpajan symboliset käsittelykeinot voivat jättää käsiteltävät asiat osallistujille abstraktion tasolle. Huomioi tämä sisällön suunnittelussa.
- Rohkeus ja ennakkoluulottomuus niin omien mielipiteiden esittämisessä kuin muiden mielipiteiden kuulemisessa ovat oleellinen osa toimivaa yhteisöä sekä demokraattista toimintaa. Kyseisiä tuntemuksia voidaan herättää Oma ääni -työpajan avulla.

Kohtaamisia-työpaja

TOTEUTTAJAT:

Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian lehtorit ja opiskelijat

OSALLISTUJAT:

Valmo-luokat

TÄSTÄ ON KYSE:

Kohtaamisia-työpajan tavoitteena on ollut edistää tasa-arvoista kohtaamista ja luoda nuorille mahdollisuus olla äänensä tasa-arvoisessa ilmapiirissä. Tähän on pyritty vastaamaan hyvän ryhmähengen ja kannustavan ilmapiirin luomisella, hauskanpidolla sisältäen non-verbaalista toimintaa ja yhteisellä työskentelyllä osallistujien sekä vetäjien kesken.

SISÄLTÖ:

Työpaja rakentui alun osallistujien kättelystä, työpajan idean esittelystä, erilaisista harjoitteista ja lopun kättelystä sekä osallistujien kiittämisestä.

Ensimmäisen harjoite oli palloleikki, jonka tavoitteena oli luoda rento ilmapiiri ja tutustua toisiin. Palloa heiteltiin ringissä osallistujalta toiselle samassa järjestyksessä. Pallon osuessa kohdalle osallistuja sanoi nimensä. Toinen pallo kiersi rinkiä samaan aikaan ja sen osuttua kohdalle osallistuja kertoi, mistä ruoasta pitää. Osallistujiin tutustuminen jatkui Maailmankartta-harjoitteen avulla, johon osallistujat saivat vuorollaan laittaa nastan oman kotikaupunkinsa kohdalle ja samalla kertoa jonkin faktan tai asian kyseisestä kaupungista.

Vaikuttamispeili-harjoitteessa hyödynnettiin peilileikin ideaa, jossa osallistujien oli päästävä huoneen toiselle puolelle olevan henkilön luokse ilman, että peili (henkilö) huomaisi liikettä. Osallistujien tuli liikkua peilin ollessa selin. Seuraava peili oli henkilö, joka pääsi ensimmäisenä peilin luokse. Vaikuttamispeili-harjoitteen sääntöjä oli muokattu siten, että jokaisella oli mahdollisuus vaikuttaa leikin sääntöihin.

Kannustuskuja-harjoitteessa osallistajat muodostivat kujan seisomalla vastakkain toisiaan ja ohjaaja lähetti jokaisen yksitellen kujan läpi muiden kannustaessa. Ei se mitään, ei se haittaa -harjoituksessa osallistujat muodostivat ringin

ja peruna kiersi kaikilla osallistujilla. Perunanhaltijalla oli aina puheenvuoro, jolloin muut kuuntelivat. Ensimmäisellä kierroksella perunanhaltija piti perunaa päässään ja sanoi nimensä sekä ”minulla on peruna päässä”. Muut piirissä olleet vastasivat ”ei se mitään, ei se haittaa”. Seuraavalla kierroksella ajatus oli muuten sama, mutta ”minulla on peruna päässä” sijaan sanottiin jokin harmi tai iloinen asia.

Lopuksi otettiin vielä alun kartta esiin ja jokainen osallistuja sai laittaa valkoisen nastan kohtaan, jossa haluaisi käydä tai asua. Osallistujien lähtiessä heitä käteltiin ja kiitettiin osallistumisesta.

RAHA:

KESTO:

45–60 min/työpaja

**MONTAKO
AMMATTILAISTA
TARVITAAN:**

Työpajan sisällön suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvitaan 1-2 teatteri-ilmaisunohjaajaa/ toiminnallisten menetelmien asiantuntijaa.

TOIMINTO HYVÄKSI KÄYTÄNNÖKSI:

Toiminto hyväksi käytännöksi: Aloittamalla työpaja yksinkertaisilla harjoitteilla, joissa osallistujat saavat esitellä itsensä ja tutustua toisiinsa, pystytään muodostamaan välitön ilmapiiri. On hyvä edetä kohti monivaiheisempia harjoitteita, joissa osallistujien on mahdollista kertoa itsestään mielekkään tekemisen kautta. On hyvä rakentaa harjoitteet niin, että jokainen osallistuja saa kuulluksi ja kohdatuksi tulemisen kokemuksen. Harjoitteiden avulla voi tuoda toiminnallisesti esiin osallistujien henkilökohtaista suhdetta päätöksentekoon.

Mitä tarvitset:

- Soveltuva henkilöstöresurssi
- Materiaalit ja tilat työpajaan

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Avoin vuorovaikutus osallistujien ja ohjaajien kesken herättää aitoa mielenkiintoa ja innostusta toisen taustoja kohtaan.
- Visuaalisten ja fyysisten esimerkkien hyödyntäminen selkeyttää työpajan ohjeistusta.
- Kohtaamisia-työpajan avulla on mahdollista luoda osallistujille kokemusta tasa-arvoisesta kohtaamisesta, vaikuttamismahdollisuuksista ja omasta filasta.

Meidän yhteiskunta -työpaja

TOTEUTTAJAT:

Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian lehtorit ja opiskelijat

OSALLISTUJAT:

Valmo-luokat

TÄSTÄ ON KYSE:

Meidän yhteiskunta -työpajan tavoitteena on ollut luoda nuorille hauska ja ajatuksia herättävä demokratian keskeisiä osa-alueita käsittelevä työpaja. Ajatuksia on haluttu herättää etenkin äänestämisestä, yhteistyöstä, yksilön oikeuksista, mielipiteistä ja tasavertaisuudesta. Pyrkimyksenä on ollut tarjota nuorille positiivisia kokemuksia kantasuomalaisten kanssa työskentelystä ja opettaa heille uusia suomenkielisiä sanoja. Työpajan toteutus on tapahtunut mielikuvitusmaailma Metsoniaan matkaimisen ja kuvitteellisten hahmojen luomisen avulla.

SISÄLTÖ:

Etukäteisvalmistautumista varten osallistujat olivat saaneet sanalistan oleellisimmista ja haasteellisimmista sanoista, joita työpajassa oli tarkoitus käyttää. Työpajan alkaessa ohjaajat olivat jo valmiina mielikuvitusmaailma Metsonian kansalaisina. Yksi ohjaajista oli omana itsenään. Vastaanoton jälkeen osallistujat asettuivat ringiin ja heille kerrottiin työpajan aikataulusta ja osa-alueista kellon avulla sekä keitä hahmot olivat.

Osallistujat esittelivät itsensä ringissä vuorollaan tehden samalla jonkin fyysisen liikkeen. Ohjaajat esittäytyivät hahmoina. Kierros suoritettiin kaksi kertaa ja liikettä sai halutessaan vaihtaa. Tämän jälkeen siirryttiin fiktion eli Metsoniaan fyysisen toiminnan kautta. Juoksuharjoituksessa osallistujat ”lensivät” Metsoniaan, joka edusti uutta mielikuvitussaarivaltiota. Matkan aikana ohjaaja huusi erilaisia esteitä, kuten ”lintu”, ”pilvet” ja ”ilmakuoppa”, joihin osallistujat reagoivat erilaisilla liikkeillä. Osallistujien ”laskeuduttua” saarelle heille näytettiin tabletille merkitty Metsonian saari, joka sijaitsi keskellä valtamerä.

Osallistujat rakensivat omat metsonialaishahmonsansa annettujen rekvisiittojen ja asusteiden, kuten naamioiden, hattujen, peruukkien, laukkujen ja huivien avulla. Osallis-

tujat saivat kokeilla vapaasti erilaisia asusteita ja tarkastella niitä peilistä. Heitä ohjattiin kävelemään tilassa ja samalla etsimään omaa hahmoaan, keksimään sille nimen, kävelytyylin ja ammatin. Tämän jälkeen kaikki asettautuivat rinkiin, tervehtivät metsonialaisittain ja esittelivät oman hahmonsä nimen sekä ammatin.

Seuraavassa harjoitteessa osallistujat saivat ilmaista mielipiteensä ohjaajien esittämiin erilaisiin kysymyksiin. Tilaan oli piirretty teipillä mielipidejana, jonka eri kohtiin osallistujat asettautuivat mielipiteensä mukaisesti. Janan päädyissä oli kysytyihin aiheisiin liittyvät kuvat, joita ohjaajat pitelivät. Osallistujat saivat halutessaan perustella, mihin valinta janalle asettautumiskohdasta perustui.

Lopuksi suoritettiin äänestys Metsoniaan liittyneistä asioista. Ohjaajat kävivät äänestystulokset läpi ja näyttivät samalla tabletilla voittaneiden äänestystulosten kuvia. Lopuksi palattiin rinkiin, riisuttiin hahmot ja osallistujat maalasivat yhdessä lakanaan Metsonian lipun. Tämän jälkeen juotiin virvoitusjuomaa, syötiin Vihreitä kuulia ja skoolattiin onnistuneen yhteistyön kunniaksi.

RAHA:

KESTO:

45–60 min/työpaja

**MONTAKO
AMMATTILAISTA
TARVITAAN:**

Työpajan sisällön suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvitaan 1-2 teatteri-ilmaisunohjaajaa/ toiminnallisten menetelmien asiantuntijaa.

TOIMINTO HYVÄKSI KÄYTÄNNÖKSI:

Yhteiskunnan toimintoihin ja demokratiaan liittyvä sanasto voi olla osallistujille vaikeaa. Tämä kannattaa huomioida työpajan suunnittelussa ja siinä, miten osallistujia ohjeistetaan valmistautumaan etukäteen.

Meidän yhteiskunta -työpajan harjoitteiden avulla voidaan haastaa osallistujia tarkastelemaan mielipiteitään ja arvojaan sekä antaa mahdollisuus uskaltaa olla eri mieltä. Draaman avulla aluksi vaikeiksikin koetut demokratian osa-alueet voivat konkretisoitua.

Työpajan lopussa kannattaa siirtyä takaisin fiktiosta faktaan, jolloin myös hahmot riisutaan. Näin osallistujille jää viimeisistä harjoitteista kokemus osallistumisesta omana itsenään.

Mitä tarvitset:

- Soveltuva henkilöstöresurssi
- Materiaalit ja tilat työpajaan

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Kuvitteellisten hahmojen avulla voidaan antaa nuorille mahdollisuus harjoitella jonkun muun asemaan asettumista ilman ennakkoluuloja.
- Hahmon turvin osallistujat voivat rohkaistua ilmaisemaan mielipiteitään ja olemaan myös eri mieltä.
- Hyödynnä visuaalisia keinoja, kuten kuvia ja karttoja, työpajan sisältöjen selkeyttämiseksi.
- Työpaja kannattaa toteuttaa siten, että kokoontumiskertoja on useampi. Näin voidaan syventää yhteistyötä ja lisätä tasa-arvoista työskentelyä osallistujien ja ohjaajien välillä.

4.1.2 ENSIASKELEET YHDISTYSTOIMINTAAN

KAARINAN NUORISO- KLUBI – QARAN RY:N PUHEENJOHTAJAN ABDINASIR ARABIN AJATUKSIA YHDISTYK- SEN PERUSTAMISESTA:

”Yhdistyksen rekisteröimiseen liittyvät paperihommat vaikuttivat aluksi vaikeilta, mutta kun vain ryhtyi hommiin, eivät nekään enää tuntuneet niin haastavilta. Yhdistyksen ympärille syntynyt tukiverkosto helpotti yhdistyksen rekisteröimistä paljon ja ilman apuja emme välttämättä olisi lähteneet rekisteröimään yhdistystä. Jos yhdistyksen perustaa ja rekisteröi, onkin tärkeää ottaa kaikki apu vastaan, mitä tarjotaan. Pienikin apu ja tuki merkitsevät paljon. Tärkeintä yhdistystä perustaessa on mieltä sitä, miksi yhdistys perustetaan. Yhdistystoiminnassa kuitenkin on kyse siitä, että ajetaan kaikkien yhteistä etua, ei vain omaa etua. Parasta mitä Qaran ry on minulle tarjonnut, on nuorten kiitos ja yhdessä tekemisen meininki.”

Qaran ry tarjoaa 15–29-vuotiaille nuorille liikunta-, leiri- ja muuta vapaa-ajan toimintaa. Kaikessa yhdistyksen järjestämässä toiminnassa huomioidaan nuorten omat toiveet. Yhdistyksen toiminnassa on ennen kaikkea kyse yhdessä olosta ja yhteisöllisyydestä. Jokainen nuori hyväksytään toimintaan mukaan nuoren taustasta, etnisyydestä, uskonnosta tai kulttuurista riippumatta.

YHDISTYSTOIMINNAN MONET MAHDOLLISUUDET

Yhdistystoiminta voi olla monella tavalla antoisaa maahanmuuttajanuorelle. Yhdistykset tarjoavat erilaisia harrastusmahdollisuuksia, tukea opiskeluun tai työllistymiseen sekä keinoja vaikuttaa nuorille itselleen tärkeisiin asioihin. Parhaimmillaan yhdistystoiminta auttaa nuorta tutustumaan myös suomalaisen yhteiskunnan rakenteisiin, arvoihin ja toimintakulttuuriin.

YHDISTYSTOIMINTA TUTUKSI NUORILLE

Yhdistystoiminnan potentiaali on siis suuri, mutta silti suomalainen yhdistystoiminta jää monelle nuorelle vieraaksi. Nuorten kanssa työskentelevien toimijoiden on tärkeää tuoda nuorille esiin yhdistystoiminnan antamia mahdollisuuksia sekä tukea ja kannustaa nuoria lähtemään mukaan vaikkapa vapaaehtoistyöhön tai hallitustoimintaan. Nuori voi tarvita saattajaa yhdistystoiminnan pariin. Esimerkiksi nuorisotyöntekijöiden on oleellista tuntea yhdistyskenttää, jotta nuori osataan ohjata häntä kiinnostavan yhdistystoiminnan pariin.

OMAN YHDISTYKSEN PERUSTAMINEN

Nuorilla on myös mahdollisuus perustaa oma yhdistys, jos omalta lähialueelta ei löydy yhdistystä, joka vastaisi nuorten kiinnostuksen kohteisiin. Yhdistyksen perustamisen ohjeilla nuoret voivat perehtyä joko keskenään tai esimerkiksi nuorisotyöntekijän tuella yhdistyksen perustamisen prosessiin. Ohjeiden rinnalle on kuvattu Kaarinan Nuorisoklubi – Qaran ry:n tarinaa, joka rekisteröitiin kesällä 2016. Qaran ry:n tarina toimii esimerkkinä siitä, minkälainen yhdistyksen perustamisprosessi voi olla.

MITÄ TAPAHTUU YHDISTYKSEN PERUSTAMISEN JÄLKEEN?

Yhdistyksen perustaminen on vasta alku yhdistystoiminnan käynnistämiseen. Kun yhdistys on perustettu, yhdistyksen toimintaa täytyy organisoida, suunnitella ja viisoida. Yhdistyksen toiminnasta voi tiedottaa, vaikka sosiaalisessa mediassa, jotta yhdistykseen saadaan uusia jäseniä. Toimintaa varten yhdistys voi hakea erilaisia rahoituksia. Tärkeää on myös pitää yhdistyksen talous hallinnassa. Kaikessa toiminnassa täytyy toimia myös yhdistyksen sääntöjen ja erilaisten yhdistyslakien mukaisesti.

NÄIN PERUSTAT YHDISTYKSEN:

Yhdistys voi toimia hyvänä keinona vaikuttaa niin isompiin kuin pienempiinkin asioihin. Yhdistyksen toiminta voi keskittyä urheiluun tai muuhun harrastukseen, uskontoon, kulttuuriin tai johonkin ideologiaan. Jos haluat perustaa oman yhdistyksen niin mieti, **miksi ja mihin yhdistystäsi tarvitaan?** Yhdistyksellä täytyy olla jokin **tavoite ja tehtävä**.

Yhdistys voi olla rekisteröity tai rekisteröimätön.

Verkostoitu. Pyydä yhdistyksesi toiminnasta kiinnostuneita henkilöitä tulemaan mukaan perustamisprosessiin.

Rekisteröidyn yhdistyksen perustamiseen tarvitaan vähintään kolme 15 vuotta täyttäneitä henkilöä. Hallituksen puheenjohtajan tulee olla täysi-ikäinen.

Perustamista varten järjestetään kokous. Perustamisesta voidaan sopia myös sähköpostitse tai puhelimen kautta.

Perustamista varten tehdään **perustamiskirja, johon tarvitaan vähintään kolmen henkilön allekirjoitus.**

Lisäksi yhdistys tarvitsee **säännöt.**

Mallipohjat perustamiskirjaan ja sääntöihin löytyvät Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) nettisivuilta.

Perustamiskokouksen jälkeen voit tehdä **perusilmoituksen yhdistysrekisteriin**. Ilmoituksen voi tehdä helposti sähköisesti PRH:n sivuilla. Ilmoituksen voi tehdä myös paperiversiona.

Perusilmoitusta varten tarvitset siis **perustamiskirjan, säännöt ja kuitin tai kuittijäljennöksen käsittelymaksusta**.

Perusilmoitus käsitellään Patentti- ja rekisteri-hallituksessa. PRH ilmoittaa, jos esimerkiksi sääntöjä täytyy korjata. Korjaukset lähetetään uudelleen PRH:lle. Perusilmoituksen käsittelyssä kestää vaihtelevasti kahdesta kolmeen viikkoon.

Tämän jälkeen yhdistyksesi on **virallisesti rekisteröity yhdistys**. PRH lähettää sinulle asiasta ilmoituksen.

NÄIN KAARINAN NUORISOKLUBI – QARAN RY PERUSTETTIIN:

Vuonna 2012 ryhmä nuoria miehiä halusi perustaa Turkuun somaleille oman jalkapallojoukkueen, koska sellaista ei ollut vielä olemassa. Pian kasassa oli jalkapallojoukkue ja ajan myötä nuoret alkoivat järjestää myös muuta toimintaa, kuten leirejä ja paint ball -turnauksia. Nuoret saivat järjestettyä myös oman nuorisotilan viikonlopuiksi Turun keskustasta.

Pikkuhiljaa sana nuorten järjestämästä toiminnasta levisi ja uudet nuoret kiinnostuivat siitä. Kaikki kiinnostuneet otettiin avoimin mielin toimintaan mukaan.

Nuoret pohtivat toimintansa virallistamista ja yhdistyksen perustamista monen vuoden ajan, mutta vasta keväällä 2016 he olivat keränneet ympärilleen verkoston, jonka avulla yhdistyksen perustamisprosessi oli mahdollista aloittaa. Yhdistystä oli perustamassa niin toiminnassa mukana olleita nuoria, kuin myös muita yhdistyksen toiminnasta kiinnostuneita henkilöitä, joilla oli aikaisempaa kokemusta yhdistystoiminnasta.

Loppukesällä 2016 yhdistyksen puheenjohtaja lähetti perusilmoituksen PRH:een ja yhdistyksestä tuli virallisesti rekisteröity yhdistys.

Perustamisen jälkeen yhdistyksen hallitus on kokoustanut useaan otteeseen. Vanhat toiminnot pyörivät edelleen ja myös uusia toimintoja pyritään käynnistämään. Tätä varten yhdistys hakee erilaisia avustuksia.

HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ YHDISTYSTOIMINTAAN LIITTYEN:

www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri.html

www.yhdistystoimijat.fi

www.jelli.fi/valineita-jarjestotyohon/apua-ja-ohjeita-jarjestotoimintaan/

www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/vapaa-aika/yhdistykset

www.stea.fi/aineistopankki

www.jelli.fi/tapahtumakalenteri/2014/05/12/yhdistystoiminnan-rahoitusopas/

Teksti perustuu opinnäytetyöhön:

Haltia, Anni 2017. Maahanmuuttaja-taustaiset nuoret aktiivisina kansalaisina – Yhdistystoiminta osallisuuden tukena. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

4.2 OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN

Kotoutumisen edistämiseksi nuoren tulee kokea, että hän kuuluu lähiyhteisöihinsä ja pystyy toimimaan arjessaan aktiivisesti. Nuorelle on tärkeää jakaa tietoa, millaista suomalaisen kulttuurin mukainen arki on ja millaisia käytäntöjä suomalaisessa yhteiskunnassa toimimiseen liittyy. Ammattilaisten ohjaustyön merkitys voi olla suuri tuettaessa nuoren elämänhallintaa. On myös tärkeää, että ilmapiiri nuoren ympärillä on hyväksyvä ja nuoren toimintaa tukeva hänen opetellessaan uusia toimintatapoja ja taitoja.

Toiminnallisten ryhmien lisäksi on tärkeää, että nuorta tuetaan myös yksilöllisellä opastamisella ja ohjauksella kotoutumisen edetessä. Tukemalla nuoren arjen valmiuksia ja hyödyntämällä työskentelyssä vertaistukea voidaan edistää nuoren osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa.

4.2.1 OMENAPUIDEN SATOA – POIMI VINKIT NUORTEN MONIKULTTUURISEN VAPAA-AJAN TOIMINNAN KÄYNNISTÄMISEEN

Sata Omenapuuta – moninuorinen Suomi -hanke järjesti Halisissa (Turku) monikulttuurisia nuorten vapaa-ajan työpajoja keväällä ja kesällä 2016. Syksystä 2016 lähtien työpajat jatkuivat Valmo-luokassa kevääseen 2017 saakka. Halisissa kerran viikossa toteutetut työpajat olivat 12–25-vuotiaille nuorille suunnattua matalan kynnyksen toimintaa, jonka päämääränä oli nuorten suunnittelema ja toteuttama tapahtuma. Työpajojen suunnittelusta ja ohjaamisesta vastasivat Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelijat. Tälle aukeamalle on koottu toiminnan aloittamisvaiheeseen liittyviä hyviä käytäntöjä. Niiden tarkoitus on olla avuksi toiminnan suunnittelijoille ja järjestäjille, joille nuorten monikulttuurinen toiminta ei ole tuttua.

Nuorten monikulttuurinen vapaa-ajan toiminta on kaikille nuorille tarkoitettua vapaaehtoista vapaa-ajan toimintaa, jossa otetaan huomioon nuorten erilaiset taustat ja tarpeet. Toiminnan tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja nuorten keskinäisiä suhteita sekä tukea nuorten valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa.

MITÄ, MISSÄ JA MILLOIN?

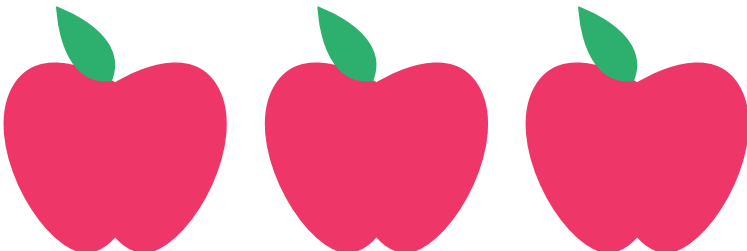
- mieti toiminnalle tavoite
- selvitä, mikä alue ja kohderyhmä hyötyisivät toiminnasta
- matalan kynnyksen toimintaa koulun, työnteen ja suorituskeskeisten harrastusten vastapainoksi
- valittu tila määrittää toiminnan sisältöjä ja osallistujamäärän, huomioi tilan saavtettavuus (esim. kulkuyhteydet ja esteettömyys)
- aloita toiminta kouluvuoden mukaisesti, loma-aikoina nuoret osallistuvat heikommin
- pidä toiminta edullisena ja säännöllisenä, muutokset sekoittavat nuoria
- mieti tarkoin toiminnan ikäraajat, nuoret kaipaavat omanikäistä seuraa
- pidä huolta, että toiminnassa on läsnä riittävästi ohjaajia

MITKÄ OVAT ALUEEN TARPEET?

- selvitä, millaista toimintaa alueen nuorille on jo olemassa, vältä turhaa päällekkäisyyttä
- tarve määrittää toiminnan: kaipaavatko nuoret avointa kohtaamispaikkaa, tavoitteellista toimintaa, pienryhmätoimintaa (esim. sukupuolen mukaan)
- varaa aikaa alueellisen yhteistyön rakentamiselle
- nuorille kohdistetut, lyhytaikaiset projektit voivat olla haasteellisia alueilla, joilla ei ole vakiintunutta nuorisotoimintaa -> vaikuttaa kohderyhmän tavoittamiseen ja ryhmäyttämiseen
- pohdi keinoja, miten toiminnan voisi juurruttaa alueelle ja kuka sitä voisi jatkaa

HUOMIOITA NUORTEN VAPAA-AJASTA

- vapaa-aikana irrotaudutaan arjen velvoitteista
- nuoret viettävät aikaa ystäviensä kanssa
- nuori viettää aikaa median parissa
- huomioi nuorten keskinäisten viestintätapojen muuttuvuus
- aikaa mielekkäälle tekemiselle
- nuorilla erilaisia kiinnostuksen kohteita
- harrastuksiin mukava osallistua ystävän kanssa
- harrastukset sitovat nuoria ja perheitä yhteen
- osa harrastuksista vaatii suorituksia ja materiaalisia hankintoja

MITEN TAVOITTAAN NUORET?

- toiminnan monikanavainen tiedottaminen (some, flyerit, koulu, muut alueen toimijat jne.)
- jalkaudu alueelle, kohtaa nuoria julkisissa tiloissa
- nuoret kertovat toisilleen
- nuorten suosimat sosiaalisen median palvelut
- koulun kautta tavoittaa sekä nuoret että heidän vanhempansa -> yhteistyötä koulun kanssa
- osallistu koulujen tapahtumiin
- järjestä toimintaa, johon voi osallistua koko perheen voimin
- tiedota toiminnasta monikulttuurisia yhdistyksiä ja alueellisia toimijoita
- erityisesti vanhemmille suunnatuissa tilaisuuksissa huomioi osallistujien kielitaidon taso
- monikielinen ja selkokielinen tiedottaminen
- jatka tiedottamista tasaisesti toimintakauden ajan -> mahdollistaa uusien osallistujien tavoittamisen

NUORET OSALLISIKSI SUUNNITTELUUN

- ota nuoret mukaan sääntöjen suunnitteluun
- huomioi nuorten toiveet ja tarpeet
- suunnittele toimintaa yhdessä nuorten kanssa
- etsikää yhdessä keinoja toiveiden ja tavoitteiden toteuttamiseksi
- osoita, että nuorten toiveilla ja osallistumisella on merkitystä ja todellista vaikutusta
- ota nuoret mukaan hankintojen ja rahankäytön suunnitteluun mikäli mahdollista

Teksti perustuu opinnäytetyöhön:

Kosonen, Päivi 2017. Omenapuiden satoa – Kokemuksia ja vinkkejä nuorten monikulttuurisen vapaa-ajan toiminnan käynnistämiseen. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

MITÄ OHJAAJALTA VAADITAAN?

- ohjaaja toimii nuorille roolimallina
- kohtaa jokainen nuori yksilönä, älä lokeroi
- ymmärrys ja kiinnostus erilaisia kulttuureja kohtaan on tärkeämpää kuin tietämys niistä
- tue nuoren kulttuurista taustaa
- kärsivällisyyttä: nuorten ja heidän vanhempien luottamuksen saavuttaminen vie aikaa
- luo toiminnalle turvallinen ilmapiiri
- selvitä ristiriitatilanteet yhdessä nuorten kanssa
- pidä toiminta avoimena uusille osallistujille
- ota haltuun ryhmäytystaidot ja eri menetelmät
- varaa aikaa ammatilliselle purulle
- vältä turhia vaihdoksia henkilökunnassa
- työnohjausta vapaaehtoisille ja harjoittelijoille

SATA OMENAPUUTA -HANKKEESSA OPITTUA:

Työpajoihin saatiin osallistujia usein kiertelemällä lähialueella. Nuorille kerrottiin toiminnasta henkilökohtaisesti ja pyydettiin mukaan.

Ulkona järjestettävillä tempauksilla voi tavoittaa nuorten perheitä ja mahdollistaa yhdessä tekemisen perheenjäsenten kanssa.

Toiminnan käynnistäminen kannattaa ajoittaa kouluvuoden mukaan, kun muutkin harrastukset alkavat. Loma-aikoina nuorilla on usein muita menoja ja osallistujissa vaihtuvuutta. Koulu on hyvä väylä tiedottaa nuoria ja heidän vanhempiaan.

Vaikka monikulttuuriset nuoret puhuisivat hyvin suomea, heidän vanhempiansa kielitaito voi monesti olla puutteellinen.

4.2.2 OSALLISTAVAT TEATTERIESITYKSET

Osallistavien teatteriesitysten avulla voidaan tukea maahanmuuttajanuorten aktiivista toimijuutta, kielen oppimista ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Esityksissä korostuvat aito kohtaaminen, hyväksyvä ilmapiiri ja nuorten tunnetason huomioiminen. Sata omenapuuta -hankkeessa on toteutettu kolme erilaista osallistavaa teatteriesitystä, jotka ovat ”Mökkielämän ABC”, ”Hei me juhlimaan!” ja ”Retkelle Ruissaloon”. Kukin esitys on rakentunut prologista tai introsta, juonen mukaisista osallistavista tehtävistä ja lopun yhteisestä päätöksestä.

Mökkielämän ABC -esitys

TOTEUTTAJAT:

Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian lehtorit ja opiskelijat

OSALLISTUJAT:

Valmo-luokat

TÄSTÄ ON KYSE:

Mökkielämän ABC -esityksen tavoitteena on ollut luoda nuorille kokemuksia aidosta kohtamisesta, hyväksyvästä ilmapiiristä ja tunnetason huomioimisesta vuorovaikutuksessa. Esityksen kautta on haluttu jakaa nuorille positiivista kulttuuriperintöä ja suomalaisuuden piirteitä mökkikulttuuria esittelemällä. Elämyksellisyyden luomiseksi työpajassa on hyödynnetty musiikkia ja visuaalisuutta.

SISÄLTÖ:

Esityksen sisältö rakentui kuvitteellisesta matkasta suomalaiselle kesämökille. Kokoontumisen alussa osallistujat kutsuttiin mökille jakamalla kortit, joiden toisella puolella oli selkokielineen kutsuteksti ja toisella puolella jonkin suomalaisen metsäneläimen kuva. Esitys koostui elämyksellisistä ja kaikkia aisteja koskettaneista esityksellisistä kohtauksista, ohjaajan ohjeistuksista ja osallistavista tehtävistä. Esitys havainnollisti mökillä tapahtuvia toimintoja siivoamisesta saunan lämmitykseen ja päättyi osallistujien kanssa jaettuun nuotiohetkeen.

Kutsukorttien jakamisen jälkeen osallistamisen tapoja oli esityksessä neljä:

Ensimmäisessä osallistavassa tehtävässä osallistujia ohjeistettiin seisomaan ja tekemään jaloilla rytmiä. Haloista

rakennettiin ”kiuas”, johon sytytettiin yhdessä kuvitteellinen tuli. Osallistujat auttoivat tulen sytyttämisessä puhaltamalla. Kiuas syttyi kolmannella puhalluksella.

Toisessa tehtävässä esiintyjät levittivät valkoisen lakanan keskelle lavaa. Osallistujat kävivät istumaan lakanan ympärille ja heitä ohjeistettiin maalaamaan vesiväreillä järven vesi yhdessä esiintyjien kanssa. Kun vesi oli maalattu, esiintyjät loivat järven lakanaa liikuttamalla. Osallistujat tulivat pienissä ryhmissä lakanan alle kokeilemaan uimista ja vedessä oleilua.

Kolmannessa tehtävässä esiintyjät levittivät matot, joiden päälle osallistujat pääsivät istumaan. Kertoja ohjeisti tilannetta. Osallistujat ottivat mukaansa alussa saamansa kutsukortit, joiden toisella puolella oli kuva eläimestä. Kuvat levitettiin kaikkien nähtäväksi maahan. Esiintyjät esittivät miimisesti kohtauksia suomalaisesta metsästä ja eläimistä. Osallistujien tehtävänä oli arvata, mikä eläin oli kyseessä. Eläinten nimet toistettiin ääneen yhdessä.

Neljännessä tehtävässä osallistujille jaettiin tikut, joiden päässä oli vaahtokarkki. Vaahtokarkkeja sai paistaa kuvitteellisesti nuotiolla ja syödä omaan tahtiinsa. Esiintyjät tekivät rytmiä ja sävelmää ja ohjeistivat osallistujat mukaan rytmin tekemiseen. Esitys päättyi aplodeihin ja kiitoksiin yhteisestä matkasta.

RAHA:

KESTO:

45–60 min/esitys

**MONTAKO
AMMATTILAISTA
TARVITAAN:**

Esityksen sisällön suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvitaan 1-2 teatteri-ilmaisunohjaajaa/ toiminnallisten menetelmien asiantuntijaa.

TOIMINTO HYVÄKSI KÄYTÄNNÖKSI:

Kynnys osallistumiseen kannattaa pyrkiä pitämään matalana lisäämällä osallistamista esityksen loppua kohden. Hyödyntämällä osallistamisen tavoissa pääasiassa toiminnallisuutta osallistujien kielitason ei tarvitse olla korkea.

Erilaiset mökillä tapahtuvat toiminnot tutustuttavat osallistujia suomalaiseen mökkikulttuuriin ja sielunmaiseen.

Esityksen aikana ohjaaja ohjeistaa selkokielellä tilanteita ja myös esiintyjät kannustavat osallistumaan. Yhdessä tekeminen edistää kokemusta yhteisöllisyydestä ja osallisuudesta. Esiintyjät voivat halutessaan esiintyä omina persooninaan. Tämä voi tuoda esiintyjät ja osallistujat tunteen tasolla lähemmäksi toisiaan ja edistää näin tasavertaista, avointa ja hyväksyvää ilmapiiriä. Esitystä on mahdollista monipuolistaa suunnittelemalla mukaan erilaisia yksilö- ja ongelmanratkaisutehtäviä.

Mitä tarvitset:

- Soveltuva henkilöstöresurssi
- Materiaalit ja tilat esitykseen

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Ota huomioon eritasoiset kielivalmiudet esimerkiksi antamalla etukäteen teemasananasto, joka tukee tarinan juonen ymmärtämistä.
- Keskinäinen tutustuminen ennen esitystä lisää luottamusta ja avoimuutta osallistujien ja esiintyjien välillä.
- Esityksen kohtauksissa kannattaa hyödyntää kaikkia aistikanavia musiikin ja visuaalisten elementtien avulla elämyksellisyyden lisäämiseksi.
- Kielen oppimista voi tukea toiston, sanalistojen ja kuvakorttien avulla.
- Uskalla haastaa osallistujia vaativimmillakin tehtävillä.

Hei me juhliitaan! -esitys

TOTEUTTAJAT:

Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian lehtorit ja opiskelijat

OSALLISTUJAT:

Valmo-luokat

TÄSTÄ ON KYSE:

Hei me juhliitaan! -esityksen tavoitteena on ollut tukea nuorten kotoutumista ja synnyttää yhteisöllisyyden kokemuksia viihdyttävän ja opettavaisen teatteriesityksen avulla. Esityksen kautta on haluttu antaa elämyksiä teatterin maailmasta ja tarjota kaikille kokemus ryhmään kuulumisesta kielestä, taustasta ja sukupuolesta riippumatta. Lisäksi nuorille on pyritty tarjoamaan muisto hauskoista juhlista ja iloinen mieli mukaansatempaavan esityskokemuksen kautta.

SISÄLTÖ:

Esityksen juonena olivat päähenkilö Liisan syntymäpäiväjuhlat, joiden valmisteluun osallistujat otettiin mukaan. Esityksessä oli sadunomaisia ja visuaalisesti näyttäviä elementtejä ”Juhlamaailmasta” saapuneiden hahmojen muodossa. Alussa Liisa oli surullinen, koska kukaan ei tullut hänen juhliinsa, mutta sai sitten apuja ”Juhlamaailmasta” saapuneilta hahmoilta Kutsulta, Lahjalta, Ratilta ja Kalkulta. Kutsulla oli suuri kutsukorttikirja, jossa oli havainnollistavia kuvia ja ohjeita eri osallistavien tehtäviä varten. Juhlia valmisteltiin kyseisten tehtävien kautta. Esityksen kantavina elementteinä olivat musiikki ja värikkäät fantasiapuvut, joihin hahmot olivat pukeutuneet. Esityksessä vaihtelivat esittävät musiikkinumerot ja osallistavat kohtauksat. Mukana oli paljon yhdessä tekemistä.

Osallistamisen tapoja oli esityksessä kymmenen:

Ensimmäisenä osallistavana tehtävänä oli matka bussipysäkillä Seuraa johtajaa -leikin periaattein. Jonossa ensimmäisenä ollut teki yksinkertaisia liikkeitä, jotka kaikki jonossa olleet toistivat. Tehtyinä liikkeinä ja sanoina olivat ”pomppu”, ”oikea”, ”vasen” ja ”jarrutus”.

Toisessa tehtävässä osallistujat olivat bussissa, jossa käytiin läpi edellä mainitut liikkeet kuljettaja Ratin johdolla. Bussimatkan loppuksi Liisa kehotti kaikkia painamaan

stop-nappia, kun oltiin perillä kaupan kohdalla.

Kolmannessa tehtävässä osallistujia ohjeistettiin auttamaan Liisaa ostosten tekemisessä kaupassa. Kutsukirjassa oli ohjeistavia kuvia prepositioilla varustettuina, esimerkiksi ilmapallot olivat jonkin alla ja serpentiinit olivat jonkin päällä. Ostosten jälkeen neljäntenä tehtävänä oli juhlien koristelu. Liisa jakoi laukustaan piirissä olleille osallistujille juhlatarvikkeita yksi kerrallaan. Hän antoi muun muassa serpentiinit ja opasti niiden puhaltamisessa, minkä jälkeen serpentiinit laitettiin kaulaan.

Viidennessä tehtävässä osallistujat kävivät läpi nimikierroksen Liisan johdolla. Nimikierroksen jälkeen oli kuudentena tehtävänä leikkien aika. Ensimmäisenä leikkinä oli Ilmapallo-peli. Liisa ja Kutsu jakoivat kaikille ilmapallot, jotka puhallettiin täyteen ja sen jälkeen kaikkien tehtävänä oli pitää ilmapallot ilmassa yhtä aikaa. Ilmapallo-pelin jälkeen seitsemännen tehtävä alkoi yhteisrummutuksella, paikalle saapui Kakku. Hän veti osallistujille Peili-pelin kahdeksantena tehtävänä. Kakun kääntäessä selkensä muut saivat liikkua, ja kun Kakku kääntyi katsomaan, heidän tuli pysähtyä. Jos Kakku näki jonkun liikuvan, hänen tuli palata takaisin alkuun. Yhdeksännessä tehtävässä osallistujat pelasivat bingoa. Bingon saanut sai karkkia palkinnoksi. Viimeisenä tehtävänä oli yhteistanssi, jossa kaikki tanssivat piirissä. Piirin keskellä ollut näytti liikkeitä, joita muut toistivat.

RAHA:

KESTO:

45–60 min/esitys

**MONTAKO
AMMATTILAISTA
TARVITAAN:**

Esityksen sisällön suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvitaan 1-2 teatteri-ilmaisunohjaajaa/ toiminnallisten menetelmien asiantuntijaa.

TOIMINTO HYVÄKSI KÄYTÄNNÖKSI:

Suunnittele teatteriesityksen teema lähelle nuorten elämää ja mieti, mitä tilanteita ja sanoja haluat heille opettaa. Näiden tilanteiden pohjalta voit luoda ”ohjekirjan”, jonka mukaan osallistavat kohtaukset etenevät. Jaa kohtaukset sopivan mittaisiin kokonaisuuksiin helpottamaan näytelmän harjoittelua. Lisää osallistamista esityksen loppua kohden. Kielen oppimisen tukemiseksi pidä esityksen juoni selkeänä. Hauskan kokemuksen mahdollistamiseksi panosta myös rekvisiittaan ja pukeutumisiin.

Esityksen aikana ohjaaja ohjeistaa selkokielellä tilanteita ja myös esiintyjät kannustavat osallistumaan. On tärkeää luoda rohkaiseva ilmapiiri, joka tukee nuorten osallistumista.

Mitä tarvitset:

- Soveltuva henkilöstöresurssi
- Materiaalit ja tilat esitykseen

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Ota huomioon eritasoiset kielivalmiudet esimerkiksi antamalla etukäteen teemasanasto, joka tukee tarinan juonen ymmärtämistä.
- Rohkaiseva ja kannustava ilmapiiri saa myös aremmat osallistujat mukaan näytelmään.
- Nuorille mieleinen musiikki tanssiosuuksissa rohkaisee heitä heittäytymään mukaan esitykseen.

Retkelle Ruissaloon -esitys

TOTEUTTAJAT:

Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian lehtorit ja opiskelijat

OSALLISTUJAT:

Valmo-luokat

TÄSTÄ ON KYSE:

Retkelle Ruissaloon -esityksen tavoitteena on ollut kielen opettelu tukeminen opetuksellisen esityksen kautta, jossa kieltä on toistettu runsaasti. Esityksen kautta on haluttu antaa osallistujille kokemuksia arkisista tilanteista ja kantasuomalaisten kohtaamisesta.

SISÄLTÖ:

Esityksen sisältö perustui Mikon matkan seuraamisesta Ruissaloon. Esitys käynnistyi alkutilanteesta, jossa esiteltiin teatterin perusajatus: joku esittää jotakuta. Näyttelijät ja tuottaja olivat lavalla ja ohjaaja tuli esittelemään esiintyjät ja käynnistämään esityksen. Esityksen alussa yleisö kutsuttiin mukaan Mikon matkalle kotoa Ruissaloon. Matkalla Mikko koki erilaisia arjen ongelmatilanteita, joissa yleisöllä oli mahdollisuus auttaa Mikkoa valitsemaan hänen kohtaamiinsa ongelmiin sopiva ratkaisu. Arkiset ongelmatilanteet synnyttivät näyttämöllisesti kiinnostavan tapahtumaketjun. Osallistujille annettiin aina kaksi vaihtoehtoa, joista heidän oli mahdollista nähdä käytännössä sekä ”oikea” että ”väärä” tapahtumaketju. Osallistuminen oli pelinomaista. Osallistujat auttoivat Mikkoa viestimällä A/B-korttien avulla kumpi esitetystä vaihtoehdoista oli oikea.

Jokainen osallistuja oli bussissa mukana matkalla Ruissaloon, jossa he asettautuivat istumaan yhteiselle piknikvillille. Esityksessä käytettiin projisoituja valokuvia ja videokuvaa keskeisistä matkan paikoista kuten kaupasta, Föli-toimistosta, bussipysäkestä, bussimatkasta ja Ruissaloon nähtävyyksistä.

Osallistamisen tapoja oli esityksessä viisi:

Ensimmäisenä tapana käytettiin A/B-kortin näyttämistä yleisölle esityksen aikana. Korttien kysymykset olivat:

Kumpi on oikea takki retkelle?
A) ulkotakki vai B) juhlatakki?

Kumpi on oikea lakki retkelle?
A) karvalakki vai B) lippalakki?

Miten Mikko kysyy neuvoa kaupassa myyjältä?
Kumpi on oikea kysymys?
A) Anteeksi, onko teillä tennispalloja? vai
B) Anteeksi, onko teillä omenoita?

Miten Mikko kysyy neuvoa ohikulkijalta?
Kumpi on oikea kysymys?
A) Anteeksi, haluaisitko omenoita? vai
B) Anteeksi, miten pääsen Ruissaloon?

Mitkä sekaisin menneistä tavaroista kuuluvat mihinkin kassiin?
Mikon kassi on kassi A ja vastaantulijan kassi on kassi B.

Toisena tapana käytettiin sanojen toistamista. Esiintyjät toistivat yhdessä yleisön kanssa kulkuohjetta ”kävele suoraan ja käänny vasemmalle”. Lisäksi toistettiin esityksen lopun sanapelin sanoja yhdessä.

Kolmantena tapana oli yhteinen bussimatka. Kertoja kutsui esiintyjät samaan penkkiriviin osallistujien kanssa: ”Minä olen nyt bussin kuljettaja. Tervetuloa bussimatkallemme Ruissaloon! Olkaa hyvä ja käykää bussiin. Tekin olette täällä bussissa. Tervetuloa. Ennen lähtöä piippaan kaikkien bussikortit.” Kuljettaja tarkasti jokaisen osallistujan bussikortin, joka oli A/B-kortti. Taustalle heijastettiin bussin ikkunasta kuvattu maisemavideo.

Neljäntenä tapana oli sanapeli yhteisellä piknikviltillä istuen. Viltille levitettiin sanakortteja ja osallistujilta kysyttiin, mitkä sanoista liittyivät kauppaan, Föli-toimistoon ja bussimatkaan. Viidentenä tapana käytettiin vapaamuotoista keskustelua viltillä istuen. Keskustelun tukena käytettiin myös kuvia Ruissalosta.

RAHA:

KESTO:

45–60 min/esitys

**MONTAKO
AMMATTILAISTA
TARVITAAN:**

Esityksen sisällön suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvitaan 1-2 teatteri-ilmaisunohjaajaa/ toiminnallisten menetelmien asiantuntijaa.

TOIMINTO HYVÄKSI KÄYTÄNNÖKSI:

Päätä, minne haluat viedä osallistujat matkalle esityksessä. Aloita esitys käymällä osallistujien kanssa läpi, mitä osallistavassa teatteriesityksessä tavoitellaan. Kerro matkan määränpää ja ota yleisö mukaan kommunikoimalla ja kyselemällä heiltä juoneen vaikuttavia kysymyksiä pitkin esityksen. Pidä juoni ja matkan määränpää selkeinä. Toista sanoja tarvittaessa yleisön kanssa. Kerro myös selkeästi, kun haluat heidän osallistuvan esityksen kulkuun. Voit hyödyntää ja soveltaa edellä mainittuja osallistamisen tapoja esityksen suunnittelussa.

Mitä tarvitset:

- Soveltuva henkilöstöresurssi
- Materiaalit ja tilat esitykseen

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Ota huomioon eritasoiset kielivalmiudet esimerkiksi antamalla etukäteen teemasanasto, joka tukee tarinan juonen ymmärtämistä.
- Kun esityksen juoni on selkeä, kielen ja käytetyn sanaston taso voi olla vaativampaa.
- Ottamalla suoraan kontaktia yleisöön myös esityksen aikana esitys on mahdollista rakentaa vuorovaikutukselliseksi.
- Esitetty materiaali, kuten projisoidut valokuvat ja videokuva, tukevat katsojan oman "autenttisen" kokemuksen muodostumista.

4.2.3 TYÖKIRJAMENETELMÄ ELÄMÄN- HALLINNAN, ARJEN TAITOJEN JA MIELEKKÄIDEN VALINTOJEN OPPIMISEKSI

Työkirjamenetelmä on tietopaketti, joka sisältää harjoitteita, tehtäviä sekä sisällöllisiä vinkkejä siihen, miten elämönhallinta, arjen taidot ja mielekkäiden valintojen tekeminen mahdollistuvat suomalaisessa yhteiskunnassa. Maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset voivat käyttää työkirjaa työkaluna nuoren henkilökohtaisten tarpeiden tukemisessa.

TOTEUTTAJAT:

Turun ammattikorkeakoulun sosiaalian lehtori ja opiskelijat

OSALLISTUJAT:

Työkirjan laadinnassa on tehty yhteistyötä Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry:n ja Turun ensi- ja turvakoti ry:n perheryhmäkodin kanssa.

TÄSTÄ ON KYSE:

Työkirjamenetelmän käytännönläheisten tehtävien avulla on tarkoitus saada nuori pohtimaan elämäntapaansa ja tulevaisuuden suunnitelmiaan. Työkirjan tehtävien ja harjoitteiden avulla voidaan vahvistaa nuoren sosiaalisia taitoja, elämönhallintaa suomalaisessa yhteiskunnassa ja kykyä tehdä mielekkäitä valintoja arjessa. Työkirjan tavoitteet liittyvät muun muassa nuoren ihmissuhteiden luomisen, kielitaidon, rahankäytön hallinnan ja itsenäisen asumisen tukemiseen. Nuori itse valitsee ohjaajan tuella hänelle tarpeelliset tehtävät ja työkirjan tehtävistä syntyy nuoren oma kirja. Tehtävistä ja harjoitteista muodostuu hänelle muistilista, miten toimia ja selviytyä erilaisissa käytännön tilanteissa.

SISÄLTÖ:

Työkirja rakentuu viidestä kokonaisuudesta ja niiden teemat käsittelevät arkielämän sujumisen kannalta tärkeitä asioita. Työkirjassa käsiteltävät sisällöt ovat:

1. Taloudenhallinta
2. Faktoja ja taitoja asumiseen
3. Sano se suomeksi – vinkkejä ohjaajalle toiminnalliseen kielen oppimisen
4. Nuorten sosiaaliset verkostot
5. Tervettä elämää – liikunnan iloa ja terveellistä ruokaa

Työkirjan käsikirjoitus kulkee nimellä ”Arjen taitojen työkirja – Sata omenapuuta nuoren kotoutumisen arkisena tukena”. Työkirja valmistuu Sata omenapuuta -hankkeen aikana ja sitä jaetaan maahanmuuttajatyötä tekeville organisaatioille ja nuorten parissa työskenteleville.

RAHA:

KESTO:

Muutama tapaamiskerta nuoren kanssa/työkirjan teemasisältö

**MONTAKO
AMMATTILAISTA
TARVITAAN:**

Vähintään yksi nuorta tapaava ohjaaja

**TOIMINTO
HYVÄKSI
KÄYTÄNNÖKSI:**

Työkirjamenetelmän tehtävät ovat käytännönläheisiä ja ne voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäohjaukseen perustuen. Työkirjan harjoitteissa nuori etsii tietoa ja tekee perusteltuja valintoja esimerkiksi rahankäyttöön liittyvistä asioista ohjaajan tuella. Työskentelyyn sisältyviä kysymyksiä voivat olla: Mistä raha tulee ja miten rahat riittävät välttämättömiin kuluihin? Miten maksetaan laskut ja mitä tapahtuu, jos niitä ei maksa? Kuka auttaa erilaisissa pulmatilanteissa? Mikä rooli arjessa on ystävillä, sosiaali-ohjaajalla, opettajalla tai muilla viranomaisilla? Miten perustaa oma koti ja tulla toimeen naapureiden kanssa? Kaikkiin kysymyksiin ja arjen pulmiin voidaan löytää yhdessä ratkaisut. Nuori voi aloittaa työkirjan harjoitteiden tekemistä yhdessä ohjaajan kanssa ja tehdä niitä myös itsenäisesti kotona.

Mitä tarvitset:

- Työkirja
- Nuorta tapaava ohjaaja

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Vaikeiden asioiden käsittely helpottuu, kun sisältöjä pohditaan työkirjan avulla.
- Työkirjan käyttö mahdollistaa monipuolipuolisen sosiaali-ohjauksen toteutumisen.
- Ohjaajan tulee usein lyhyessäkin ajassa valmentaa nuorta vastaamaan itsenäisesti omasta elämästään. Työkirjamenetelmä on oiva työkalu, joka jää konkreettisesti nuorelle kotoutumisen alku- ja ohjausvaiheen jälkeenkin käytettäväksi.

4.2.4 DIGITAALINEN TARINANKERRONTA

Digitaalinen tarinankerronta on toiminnallinen menetelmä, jossa voidaan luovasti yhdistää kuvaa, ääntä, musiikkia, tekstiä, videota ja tarinankerrontaa osallistujien toivomalla tavalla. Digitaalisen tarinan voi koota esimerkiksi PowerPoint-esityksen muotoon yhtenäiseksi tarinaksi ja kokonaisuudeksi. Menetelmää voi käyttää sellaisenaan toimintana tai sen voi yhdistää osallisuuden vahvistamisen tueksi erilaisissa toiminnoissa tai toimintakokonaisuuksissa.

TOTEUTTAJAT:

Turun ammattikorkeakoulun toimintaterapeutti-opiskelijat

OSALLISTUJAT:

Kaksi Valmo-luokkaa

TÄSTÄ ON KYSE:

Valmo-luokan osallistujat ovat tavanneet ohjaajien kanssa neljä kertaa. Tapaamiskerroilla on toteutettu osallistujien toivomaa toimintaa, jota kartoitettiin ensimmäisellä kerralla. Pyrkimyksenä on ollut saada jokaisen nuoren ääni kuuluviin muun muassa teknologiaa hyödyntämällä. Lisäksi tavoitteena on ollut vahvistaa jokaisen osallistujan osallisuutta ja oman itsensä ilmaisua digitaalisen tarinankerronnan avulla, luoda osallistujille voimaannuttavia onnistumisen tunteita sekä herättää mielenkiintoa erilaisiin vapaa-ajan toimintoihin.

Toimintakerrat on toteutettu kahdelle eri Valmo-luokalle samalla ajanjaksolla. Luokille toteutetut toiminnot ovat poikenneet toisistaan johtuen osallistujien ja opettajien erilaisista tarpeista sekä toiveista. Digitaalinen tarinankerronta on toteutettu molemmissa luokissa tavalla, jossa digitaalinen tarina on rakennettu yhdessä osallistujien kanssa PowerPoint-esityksen muotoon.

SISÄLTÖ:

Toiminta koostui neljästä tapaamiskerrasta, joiden teemat olivat erilaiset. Valmo-luokat nimettiin ryhmäläisten ensimmäisellä kerralla valitsemien toimintojen perusteella. Toinen luokka nimettiin ”Vapaa-ajan toimintojen ryhmäksi”, jossa digitaalista tarinankerrontaa käytettiin edistämään toimintoihin osallistumista, tukemaan osallisuutta ja oman äänen kuuluviin saamista ryhmäkerroilla toteutettujen vapaa-ajan toimintojen aikana. Toinen luokka ni-

mettiin ”Luovan toiminnan ryhmäksi”, jossa digitaalista tarinankerrontaa käytettiin itsessään päätoimintana. Viimeisellä tapaamiskerralla molempien luokkien osallistujat kokosivat yhdessä ohjaajien kanssa PowerPoint-esityksen, jossa näkyi digitaalisesti ja tarinanomaisesti tapaamiskerroilla tehtyjen toimintojen kulku ja toteutus.

Jokaisella tapaamiskerralla kummallekin luokalle pohjustettiin digitaalisen tarinan ideaa pala palalta. Ensimmäisellä tapaamiskerralla kummankin luokan kanssa käytiin yhdessä läpi erilaisia, ohjaajien ennalta pohtimia, vaihtoehtoja mahdollisista toiminnoista ryhmäkerroille. Ensimmäisellä kerralla keskusteltiin myös osallistujien omista kokemuksista teknologian parissa. Nykypäivän teknologian ja sosiaalisen median käyttö olivat usealle osallistujalle tuttua toimintaa. Luovan toiminnan ryhmässä osallistujat kerroivat jakavansa paloja elämästään teknologian avulla esimerkiksi kuvien ja videon muodossa Snapchat-sovelluksen avulla. Osallistujien jakamien omien kokemusten yhteydessä ohjaajat pääsivät luontevasti kertomaan seuraavilla kerroilla tehtävästä digitaalisesta tarinasta. Kerralla luettiin yhdessä myös selkokielen uutisartikkeli, josta ryhmäläiset valitsivat jokaista suomen kielen sanaluokkaa edustavia sanoja.

Vapaa-ajan toimintojen ryhmässä digitaalisen tarinankerronnan alustuksen jälkeen ohjaajat selvittivät avoimella keskustelulla, mitä ohjaajien ennalta valituista toiminnoista ryhmät seuraavilla kerroilla haluaisivat tehdä. Ohjaajat käyttivät keskustelun apukeinona myös tietokoneelta etsittyjä kuvia ja haettua tietoa eri toimintoihin liittyen. Tapaamiskerran lopussa osallistujat äänestivät yhteisistä toiminnoista seuraaville kerroille. Näin jokaisen ääni saatiin kuuluviin.

Seuraavien tapaamiskertojen toiminta perustui ohjaajien ehdottamiin ja luokissa päätettyihin toimintoihin. Vapaa-ajan ryhmän toiminnoiksi valikoituivat mölkyn pelu ulkona ja sirkuskoulu. Luovan toiminnan ryhmässä puolestaan valokuvattiin ulkona, harjoiteltiin tietokoneen käyttöä ja koristeltiin kangaskasseja. Ennen mölkyn peluuta etsittiin peliohjeet tabletilta. Pelin säännöt käytiin läpi osallistujien kanssa. Ennen sirkuskertaa katsottiin sirkusaiheinen video internetistä ja pohdittiin, millaista sirkuksessa voisi olla. Kaikilla Vapaa-ajan ryhmän toimintakerroilla kerättiin materiaalia digitaalista tarinaa varten

siten, että osallistujille annettiin mahdollisuus kuvata tabletilla toimintoja. Luovan toiminnan ryhmässä kokoontumiskertojen päätoimintana oli nimenomaan digitaalisen tarinan teko, jota varten toteutettiin myös yksi kertojen toiminnoista, valokuvaus. Ryhmän valokuvauksen aiheet olivat edellisellä kerralla tehdyn artikkelitehtävän valitut sanat, ja tehtävänä oli kuvata mahdollisimman hyvin sanaa ilmentävä valokuva sisä- tai ulkotiloissa. Valokuvaustoiminnon tuloksia käytettiin suoraan digitaalisen tarinan materiaalina.

Viimeisillä kerroilla molempien luokkien osallistajat kokosivat yhdessä ohjaajien avustuksella digitaalisen tarinan toimintakerroista ja materiaalista, joita osallistajat olivat keränneet tapaamisista. Ryhmät saivat valita kuvista parhaat, joita hyödynnettiin digitaalisessa tarinassa. Valitut kuvat lisättiin PowerPoint-esitykseen. Kuvien lisäksi esitykseen kirjoitettiin osallistujien kommentteja ja tarinoita sekä kuvatekstejä siitä, mitä toteutuskerroilla oli tehty ja millaisena osallistajat olivat toiminnot kokeneet. Fontilla, väreillä, erilaisilla tyyleillä ja kuvan asettelulla sai leikitellä. Viimeisellä kokoontumiskerralla digitaalinen tarina katsottiin oman ryhmän kesken. Vapaa-ajan ryhmäläiset myös tulostivat itselleen diaesityksen paperille.

RAHA:

KESTO:

Muutama tapaamiskerta

**MONTAKO
AMMATTILAISTA
TARVITAAN:**

Tapaamisessa tulee olla riittävästi ohjaajia suhteessa osallistujamäärään. Soveltuva ohjaajamäärä on esimerkiksi 2-3.

TOIMINTO HYVÄKSI KÄYTÄNNÖKSI:

Varaa aikaa noin neljään tapaamiskertaan osallistujien kanssa. Suunnittele kertojen tavoitteet ja pohdi etukäteen osallistujille ehdotettavia toimintavaihtoehtoja. Huomioi suunnittelussa käytettävissä oleva budjetti. Pidä digitaalinen tarina punaisena lankana jokaisessa toiminnassa ja tapaamiskerrassa. Ota huomioon osallistujien vaihteleva kielitaito. Vahvista osallistumista käyttämällä kommunikoinnin ja toiminnan alustamisen tukena myös teknologisia keinoja.

Mitä tarvitset:

- Muutama kamera tai älypuhelin, joilla voi ottaa kuvia toimintojen aikana
- Vähintään yksi tietokone, jossa on Power-Point-ohjelma
- Tilat ja puitteet tapaamiskerroille toivottuihin toimintoihin
- Tila, jossa osallistujien kanssa voi työstää digitaalisen tarinan

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Tutustumisleikit tapaamiskertojen alussa voivat vapauttaa ilmapiiriä.
- Kuvien ottamisessa on tärkeää kunnioittaa niitä, jotka eivät halua esiintyä kuvissa.
- Huomioi osallistujien erilaiset tietotekniset valmiudet. Vauraudu selittämään yksityiskohtaisesti, miten tietokoneohjelmia käytetään.
- Nuorten itse valitsemat toiminnot motivoivat heitä osallistumaan työskentelyyn.
- Kieli kehittyy myös toiminnan avulla, joten ei haittaa, vaikka kielitaito ei riittäisi korkeatasoiseen sanalliseen kommunikointiin toiminnan aikana.

4.2.5 VERTAISKASVATAJAT KOTOAUTAJINA

Vertaiskasvattajuudella voidaan tukea maahanmuuttajaperheiden kasvatustyötä ja vähentää ennakkoluuloja sekä pelkoja, joita vanhemmilla esiintyy lasten kasvatukseen vieraassa yhteiskunnassa. Ammattilaisten on pyrittävä tukemaan työssään niitä tilanteita ja yhteyksiä, joissa vertaisuutta voidaan hyödyntää kotoutumisen edistämiseksi. Kuvaamamme toiminto on järjestötoimijan esimerkki siitä, miten vertaisuutta voidaan kotoutumisessa hyödyntää.

TOTEUTTAJAT: Globaalinuoret ry

OSALLISTUJAT: Vasta maahan muuttaneet vanhemmat ja vertaiskasvattajat

TÄSTÄ ON KYSE:

Toiminnan tavoitteena on tukea Suomeen hiljattain muuttaneita vanhempia lasten kasvatuksessa käyttäen apuna vertaiskasvattajia eli Suomessa pitkään asuneita maahanmuuttajavanhempia.

SISÄLTÖ:

Omankielinen ohjaaja avaa kokoontumisen. Ohjaaja toivottaa vanhemmat tervetulleeksi ja kertoo päivän sisällöstä. Aluksi vertaiskasvattajat ja vasta maahan muuttaneet vanhemmat tutustuvat toisiinsa mukavan yhteisen tekemisen kautta, joka tukee rennon ilmapiirin rakentumista. Tämän jälkeen asettaudutaan istumaan rinkiin siten, että kaikki näkevät toisensa. Jokainen kertoo nimensä, kuinka monta lasta perheeseen kuuluu ja minkä ikäisiä lapset ovat. Seuraavaksi vertaiskasvattajat kertovat omia kokemuksiaan lasten kasvattamisesta Suomessa. Tämän jälkeen omankielinen ohjaaja esittää lasten kasvatukseen liittyviä kysymyksiä vanhemmille, joista heidän on mahdollista keskustella vapaasti keskenään. Kokoontuminen päätetään arviointiin, jossa vanhemmat arvioivat sen onnistuneisuutta.

RAHA:

KESTO:

Noin muutama tunti/ kokoontuminen

**MONTAKO
AMMATTILAISTA
TARVITAAN:**

Työskentely rakentuu vertaisuudelle. Kokoontumisessa tulee olla riittävästi vertaiskasvattajia ja omankielisiä ohjaajia suhteessa osallistujamäärään.

**TOIMINTO
HYVÄKSI
KÄYTÄNNÖKSI:**

Ruoanvalmistus on tarkoituksenmukaista toimintaa kokoontumisen alkuun, sillä se madaltaa keskustelun kynnystä. Etniseen ruoanlaittoon liittyvät seikat edustavat aihepiiriä, josta vanhempien on luontevaa aloittaa toisiinsa tutustumisen juttelun kautta.

Kertomalla omista kokemuksistaan lasten kasvattamisesta Suomessa, vertaiskasvattajat voivat oikaista vanhemmilla mahdollisesti olevia vääristyneitä ajatuksia ja ennakkoluuloja. Hyviä omankielisen ohjaajan esittämiä kysymyksiä keskustelun tueksi ovat: Mitkä ovat pelkonne lasten kasvatuksessa Suomessa? Mistä pelot johtuvat? Miten tuette lasten arkea Suomessa? Mistä haette tukea lasten kasvatuksessa?

Keskustelun päätyttyä kokoontumisen arviointi voidaan toteuttaa siten, että omankielinen ohjaaja asettaa lattialle esimerkiksi narusta tehdyn janan yhteyteen kolme erilaista lappua. Lappujen tekstit ovat: kyllä, en osaa sanoa ja ei. Tämän jälkeen ohjaaja pyytää osallistujia nousemaan ylös ja asettumaan yhden lapun viereen esittämiensä kysymysten jälkeen. Esitettävät kysymykset ovat: Oliko tilaisuus mukava? Saitko tilaisuudesta tukea? Opitko jotain uutta? Saitko tilaisuudesta uusia ystäviä? Tulisitko uudestaan tilaisuuteen?

Mitä tarvitset:

- Soveltuva määrä vertaiskasvattajia ja omankielisiä ohjaajia
- Materiaalit ja tilat kokoontumiselle

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Vanhempien osallistumisen mahdollistamiseksi on mietittävä, miten lastenhoito järjestetään kokoontumisten ajaksi esimerkiksi tilaisuuden yhteyteen.

5

KIRJALLISUUTTA

5 KIRJALLISUUTTA

Hammar-Suutari, Sari 2009. Asiakkaana erilaisuus – Kulttuurien välisen viranomaistoiminnan etnografia. Akateeminen väitöskirja. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja A 147. Joensuu.

Laitinen, Matti & Nurmi, Kari E. 2003. Aktiiviseksi kansalaiseksi kasvaminen suomalaisten elämäkertojen valossa. Aikuiskasvatus 2, 122–132.

Liebkind, Karmela & Mannila, Simo & Jasinskaja-Lahti, Inga & Jaakkola, Magdalena & Kyntäjä, Eve & Reuter, Anni 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen – Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Tamper: Tammer-Paino.

Lundqvist, Katariina 2017. Menetelmäopas. Sata omenapuuta -hankkeen asiantuntijakouluttajan sähköpostiviesti 3.4.2017. Vastaanottaja: Hanna Kiuru.

Maahanmuuttovirasto 2016. Vain osan ikä testataan – valtaosa alaikäisenä turvapaikkaa hakevista on alaikäisiä. Lehdistötiedote 14.4.2016. Viitattu 12.6.2017. http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/vain_osan_ika_testataan_valtaosa_alaikaisena_turvapaikkaa_hakevista_on_alaikaisia_66998

Pakkala, Arja 2011. Osallistavaksi työyhteisövalmentajaksi kehittyminen – tapaustutkimus henkilöstönkehittäjän kasvattajuuden löytymisestä. Acta Universitatis Tamperensis 1623. Tampere University Press: Tampere.

Suomen Ekonomit 2017. Osaamisen kehittämisellä syvennetään ammattitaitoa. Viitattu 25.03.2017. <http://www.ekonomit.fi/osaamisen-kehittaminen>

Suomen työnohjaajat ry 2017. Työnohjaus. Viitattu 26.03.2017. <http://www.suomentyonohjaajat.fi/tyonohjaus>

Suomi.fi-toimitus. Väestöketerikeskus 2017. Yhdistystoiminta. Viitattu 26.3.2017. http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/palvelut_aiheittain/kulttuuri_ja_viestinta/kansalais_ja_etujarjestot/yhdistystoiminta/index.html

Terveuden ja hyvinvoinnin laitos 2017. Osallisuus. Viitattu 31.5.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Tilastokeskus 2012. Ammattiluokitus ammattitaidon tason kuvaajana. Viitattu 22.3.2017. http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-12-12_007.html?s=0

Turjanmaa, Elina 2017. Käsitteistä. Sata omenapuuta -hankkeen tutkijan sähköpostiviesti 12.4.2017. Vastaanottaja: Hanna Kiuru.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2014a. Kotouttamistyön periaatteet. Viitattu 15.3.2017. <http://kotouttaminen.fi/kotouttamistyon-periaatteet>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2014b. Keskeiset käsitteet. Viitattu 15.3.2017. <http://kotouttaminen.fi/keskeiset-kasitteet>

Valtioneuvosto 2013. Valtioneuvoston periaatepäätös maahanmuuton tulevaisuus 2020 –strategiasta. Viitattu 12.6.2017. http://omniatopo.wikispaces.com/file/view/44618_Maahanmuuton_rulevaisuus_2020_.pdf

SATA OMENAPUUTA

Tämä opas on suunnattu eri alojen työntekijöille antamaan ideoita ja näkökulmia maahanmuuttajanuorten parissa tehtävään työhön. Tähän työhön tarvitaan tukea, sillä moninaisuus on tullut jäädäkseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Eri toimijoiden välille tulee kehittää uusia yhteistyömuotoja. Oppaassa kuvatut sisällöt rakentuvat työntekijöiden asiantuntijuuden vahvistamisen ja nuorten kotoutumisen tukemisen teemoista. Oppaassa esitellään hyviä käytäntöjä nuorten kohtaamiseen, työprosessien kehittämiseen, aktiivisen kansalaisuuden tukemiseen ja osallisuuden vahvistamiseen liittyen. Hyvät käytännöt perustuvat Sata omenapuuta – moninuorinen Suomi -hanketyössä pilotoituihin toimiin. Hanke toteutettiin 1.1.2016–31.3.2018 Varsinais-Suomessa ja sen tavoitteena oli tukea kolmansien maiden pakolaistaustaisten 12–25-vuotiaiden nuorten kotoutumista. Hanketta tuki EU:n Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto AMIF.

**TURVAPAikka-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO**

Euroopan unionin tuella

TURKU AMK

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

**Turun yliopisto
University of Turku**

**SIIRTOLAISUUS-
INSTITUUTTI**

**TURKU
Vapaa-aika**

**GL
NU** **BAALI
RET
RY**